

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2019

Bc. Dagmar Štěrbová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Porovnání didaktických prostředků ve výuce cizích jazyků

Diplomová práce

Autor: Bc. Dagmar Štěřbová
Studijní program: N 7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – anglický jazyk a literatura
Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – ruský jazyk a literatura
Vedoucí práce: Mgr. Olga Kesnerová Řádková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Dagmar Štěrbová

Studium: P16P0604

Studijní program: N7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - anglický jazyk a literatura, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - ruský jazyk a literatura

Název diplomové práce: **Porovnání didaktických prostředků ve výuce cizích jazyků**

Název diplomové práce AJ: The comparison of didactic methods used in foreign language teaching

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce předkládá přehled didaktických prostředků vybraných jazykových škol v Hradci Králové. Cílem je porovnat didaktické prostředky používané na jazykových školách s prostředky používanými na základních a středních školách. Teoretická část popisuje převážně výukové metody a formy, jak v obecné rovině, tak i ve výuce cizích jazyků. Praktická část je zaměřena na porovnání didaktických prostředků z hlediska použitých metod a forem na jazykových školách s těmi, které se využívají na školách základních a středních. Obsahuje rovněž návrh, jak uplatnit zjištěné metody a formy z jazykových škol v základních a středních školách.

CHODĚRA, Radomír. Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru. Vyd. 2. Praha : Academia, 2013. 209 s. ISBN 978-80-200-2274-5. ANÍKOVÁ, Věra. Výuka cizích jazyků. Vydání 1. Praha: Grada, 2011. 200 stran. Pedagogika. Dostupné na internete: ISBN 978-80-247-3512-2. ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 155 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0. HLADÍLEK, Miroslav. Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 186 s. Dostupné na internete: ISBN 978-80-86723-75-4. SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. 2.rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007. 322 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Olga Kesnerová Řádková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Daniela Vrabcová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením své vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 18. 4. 2019

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Olze Kesnerové Řádkové, Ph.D. za ochotu, trpělivost a odborné rady při vypracování diplomové práce. Další poděkování patří všem školám, které mi umožnily realizovat výzkum, učitelům a lektorům. V poslední řadě bych chtěla poděkovat svým nejbližším za jejich podporu.

Anotace

ŠTĚRBOVÁ, Dagmar. *Porovnání didaktických prostředků ve výuce cizích jazyků*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 97 s. Diplomová práce.

Práce předkládá přehled didaktických prostředků vybraných jazykových a tradičních škol v Hradci Králové. Cílem je porovnat didaktické prostředky používané na jazykových školách s prostředky používanými na základních a středních školách. Teoretická část definuje didaktiku obecnou a didaktiku cizích jazyků, popisuje materiální a nemateriální prostředky výuky. Zaměřuje se převážně na popis výukových metod a forem. Praktická část je zaměřena na porovnání didaktických prostředků z hlediska použitých metod a forem na jazykových školách s těmi, které se využívají na školách základních a středních. Obsahuje rovněž návrh, jak uplatnit zjištěné metody a formy v praxi.

Klíčová slova: obecná didaktika, didaktika cizích jazyků, výukové metody, výukové formy, výuka cizích jazyků, jazykové školy, tradiční školy

Annotation

ŠTĚRBOVÁ, Dagmar. *The comparison of didactic methods used in foreign language teaching..* Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 97 pp. Diploma Dissertation.

The diploma dissertation deals with didactic methods used in the language schools and the elementary and high schools in Hradec Kralove. The aim of the thesis is to compare the didactic methods used in these language schools with the methods used in the elementary and high schools. The theoretical part defines the general didactics and the didactics of foreign languages. It focuses mainly on describing the teaching methods and forms. The practical part is dedicated to the comparison of the teaching methods and forms used in the language schools and at the elementary and high schools. It also includes the proposal for application of these methods and forms in practice.

Key words: general didactics, didactics of foreign languages, teaching methods, teaching forms, foreign language teaching, language schools, traditional schools

OBSAH

1	Úvod.....	4
	TEORETICKÁ ČÁST	5
2	Obecná didaktika a didaktika cizích jazyků	6
3	Prostředky výuky	8
3.1	Prostředky nemateriální	8
3.1.1	Metody výuky	8
3.1.2	Vybrané výukové metody	11
3.1.3	Formy výuky	21
3.1.4	Vybrané formy výuky	22
3.2	Didaktické zásady a materiální prostředky	25
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
4	Porovnání didaktických prostředků na vybraných tradičních a jazykových školách	29
4.1	Tradiční školy.....	30
4.1.1	Základní škola Nový Hradec Králové.....	30
4.1.2	Základní škola Jiráskovo náměstí	33
4.1.3	Střední škola služeb, obchodu a gastronomie	34
4.2	Jazykové školy.....	37
4.2.1	Jazyková škola LITE.....	37
4.2.2	Lektorka anglického jazyka	44
4.2.3	Angličtina pro děti Helen Doron	45
4.3	Porovnání jazykových a tradičních škol	49
4.3.1	Závěr	51
5	Aplikace získaných poznatků	53
5.1	Základní Škola Nový Hradec Králové	53

5.2	Základní škola Jiráskovo náměstí.....	56
5.3	Střední škola služeb, obchodu a gastronomie.....	58
6	ZÁVĚR.....	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	65
	SEZNAM PŘÍLOH.....	66

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
LITE	Life Improvement Through Education – Zlepšování života pomocí vzdělávání
PISA	Programme for International Student Assessment – Mezinárodní průzkum znalostí studentů
TOEFL	Test of English as a Foreign Language – Test z angličtiny jako cizího jazyka

1 ÚVOD

Význam cizích jazyků je v dnešní době nezpochybnitelný. Znalost cizích jazyků otevírá řadu možností jak pracovních, tak i společenských a pomáhá celkově rozšiřovat obzory člověka. Dle Tůmové (2013) z Národního ústavu pro vzdělávání znamená každý cizí jazyk, který člověk ovládá, pozitiva pro jeho osobní i profesní život. Dále dodává, že znalost jazyků umožňuje lepší komunikaci a mobilitu. Jazykové vzdělání však nepřináší pouze znalost jazyka, ale i poznání dané kultury. Nese s sebou všestranný rozvoj, a proto se na něj v našem vzdělávacím systému klade čím dál větší důraz (Národní ústav pro vzdělávání, 2013). Pokud jde o státy Evropské unie, existuje zde 24 úředních jazyků, z nichž si většina studentů a žáků volí na prvním místě angličtinu a za ní němčinu a francouzštinu (Evropská unie, 2019).

Výuku cizích jazyků lze proto považovat za důležitou. V rámci tématu této práce nás zajímalo, jaké formy a metody se dnes ve výuce cizích jazyků používají. Rozhodli jsme se proto náš výzkum uskutečnit na vybraných tradičních a jazykových školách v Hradci Králové. Výzkum na tradičních školách probíhal v rámci průběžné a souvislé pedagogické praxe. Jednalo se o dvě základní a jednu střední školu: Základní škola Nový Hradec Králové, Základní škola Jiráskovo náměstí a Střední škola služeb, obchodu a gastronomie. Kritériem pro výběr jazykových škol a lektorky byla originalita výukových metod a forem, které nabízí. Z důvodu omezeného přístupu do výuky byl náš výzkum v jazykových školách limitován. Realizace výzkumu nám však byla umožněna v jazykových školách *LITE*, *Helen Doron* a ve výuce lektorky Pavlíny Boch. Zajímalo nás, v čem se dané výukové metody a formy na těchto školách liší a v čem jsou naopak stejné.

Cílem práce je porovnání didaktických prostředků, tedy výukových metod a forem, na tradičních státních a soukromých jazykových školách. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá definicí obecné didaktiky a didaktiky cizích jazyků a definuje prostředky výuky. Praktická část se zaměřuje již na samotný kvalitativní výzkum. Tento výzkum byl proveden na vybraných tradičních a jazykových školách. V rámci tohoto výzkumu byla uplatněna metoda pozorování, analýzy, rozhovoru a dotazníku. Získané informace z výzkumu byly následně porovnány. V poslední části výzkumu proběhla aplikace vybraných výukových metod a forem na tradičních školách.

TEORETICKÁ ČÁST

„Lidé uvažují o tom, jak by se mělo vyučovat a vychovávat ve škole, už celá tisíciletí, a píšou o tom knihy nejméně 2500 let. Termín didaktika se užívá v našem smyslu skoro čtyři sta let. Jakými praktickými výsledky se však může za celá staletí vykázat? (...) Jaká by didaktika měla být, aby byla učitelům (a jejich žákům) užitečná?“ (Kalhous, Obst, 2002, s. 18)

„První měsíce nebyly pro mne a mé spolupracovníky jen měsíce zoufalství a bezmocného úsilí, byly to i měsíce hledání pravdy. Za celý svůj život jsem nepřečetl tolik pedagogické literatury. Pro mne hlavním výsledkem této četby byla pevná, avšak nevím proč nezlomná jistota, že v mých rukou není žádná věda a že žádná teorie neexistuje, že teorii je třeba vyvodit z celého souhrnu reálných jevů, probíhajících před mýma očima. Zpočátku jsem ani tak nechápal, jako prostě viděl, že nepotřebuji knižní formule, kterých tak jako tak nemohu použít v praxi, ale že potřebuji okamžitou analýzu a okamžité jednání“ (Kalhous, Obst, 2002, s. 18).

2 OBECNÁ DIDAKTIKA A DIDAKTIKA CIZÍCH JAZYKŮ

Didaktika z řeckého „*didaskein*“ znamená učit, vyučovat, poučovat, jasně vykládat, dokazovat (Skalková, 2007). V průběhu vývoje společnosti se obsah tohoto pojmu měnil, proto v současné době existuje několik vysvětlení tohoto pojmu. Dle Skalkové „*Didaktiku (obecnou didaktiku) vymezujeme jako teorii vzdělávání a vyučování*“ (Skalková, 2007, str. 15). Znalost didaktiky pomáhá rozvíjet dovednosti, orientovat se ve složité problematice obsahu i procesu vyučování a učení žáků. Vedle obecné didaktiky existují ještě didaktiky oborové jako samostatné vědní disciplíny. Obecná didaktika poskytuje jednotlivým oborovým didaktikám teoretický základ, z něhož pak mohou vycházet při rozvíjení specifické problematiky daného předmětu. (Skalková, 2007)

Didaktika cizích jazyků patří k oborovým (předmětovým) didaktikám, jejímž předmětem jakožto samostatné vědní disciplíny je řízení cizojazyčného učení. Zabývá se tím, jak se cizí jazyk co nejlépe naučit. Spolu s didaktikou obecnou ji můžeme řadit mezi pedagogické disciplíny. Lze říci, že obecná didaktika nahlíží na problematiku cizojazyčného vyučování ze stejného úhlu jako didaktika cizích jazyků, avšak s nižší rozlišovací schopností. Tedy to, co je pro didaktiku cizích jazyků zásadní, reflektuje didaktika obecná pouze okrajově, nebo vůbec. (Choděra, 2013)

Existují dvě hlavní části didaktiky jazyků (Choděra, 2013):

1. Didaktika cizích jazyků v užším smyslu.
2. Metadidaktika cizích jazyků.

V didaktice cizích jazyků se dále rozlišují následující kategorie (Choděra, 2013):

1. Obecná didaktika cizích jazyků systematická.
2. Obecná didaktika cizích jazyků historická.
3. Speciální didaktiky cizích jazyků systematické.
4. Speciální didaktiky cizích jazyků historické.
5. Didaktiky cizích jazyků zvláštní.

Obecná didaktika cizích jazyků systematická se zabývá procesem vyučování bez ohledu na jeho typ. Obecná didaktika cizích jazyků historická zkoumá dějiny cizojazyčného vyučování a vývoj již zmíněné předchozí didaktiky. Speciální didaktiky cizích jazyků systematické mapují cizojazyčné vyučování určitého typu. Speciální didaktiky cizích jazyků historické popisují dějiny určitého cizojazyčného vyučování a vývoj příslušné systematické didaktiky cizích

jazyků. Mezi obecnou didaktikou a didaktikami speciálními vznikají didaktiky zvláštní. Ty se zabývají určitým jazykem bez ohledu nebo s ohledem na mateřský jazyk. Patří sem didaktiky pro daný věk, školský stupeň, či stupeň pokročilosti a také didaktiky určitých jazykových plánů (např. zvukového). (Choděra, 2013)

3 PROSTŘEDKY VÝUKY

Dle Maňáka (1995) prostředky výuky zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučování a pomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů. Obecně je lze rozdělit na materiální a nemateriální. Do první skupiny spadají učebny, jejich vybavení, učební a žákovské pomůcky a didaktické technologie. Do druhé skupiny se zařazují vyučovací metody, organizační formy, vyučovací zásady, a právě na ně se tato práce zaměřuje. (Skalková, 2007)

3.1 Prostředky nemateriální

3.1.1 Metody výuky

Metoda z řeckého „*methodos*“ znamená cestu či postup. Historie některých metod začíná již v době antického Řecka. Je to například Démostenova metoda přednášky či Sokratova metoda rozhovoru. V didaktice pojem metoda znamená záměrné uspořádání činností učitele a žáků směřující ke stanoveným cílům. Tyto cíle jsou spolu s obsahem pedagogického procesu spjaty taktéž s výsledky tohoto procesu, ať už vědomostními, dovednostními, postojovými či osobnostními. Volba použití metod je čistě individuální, závislá na osobnosti učitele a koncepci vyučování. (Skalková, 2007)

Pro nás jsou metody jedním z kritérií pro porovnání vybraných tradičních a jazykových škol. Klasifikací výukových metod existuje celá řada a liší se v závislosti na autorech. Pro tuto práci jsme vybrali *Komplexní klasifikaci základních skupin metod výuky* dle Maňáka (1995), kombinovaný pohled na výukové metody dle Maňáka a Švece (2003) a *Heterodidaktické metody* dle Mojžíška (1977). Pro ucelený přehled všech výukových metod jsme zvolili syntézu vybraných dělení.

Dělení metod Maňáka (2007) a Maňáka a Švece (2003) se shodují v následující klasifikaci:

❖ Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatku (Klasické výukové metody)

1. Metody slovní

- Monologické.
- Dialogické.

- Písemné práce.
- Práce s učebnicí, knihou a textovým materiálem.

2. Metody názorně demonstrační

- Pozorování předmětů a jevů.
- Předvádění obrazů, předmětů, pokusů a činností.
- Projekce statická a dynamická.

3. Metody praktické.

- Návuk pohybových a pracovních dovedností.
- Laboratorní činnost.
- Pracovní činnosti.
- Grafické a výtvarné činnosti.

❖ Aktivizující metody

1. Diskuzní.
2. Situační.
3. Inscenační.
4. Didaktické hry.
5. Heuristické (Specifické).

Klasifikace dle Maňáka (1995) dále zahrnuje:

❖ Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků

1. Sdělovací.
2. Samostatná práce žáků.
3. Badatelské, výzkumné, problémové.

❖ **Metody z hlediska myšlenkových operací**

1. Postup srovnávací.
2. Postup induktivní.
3. Postup deduktivní.
4. Postup analyticko-syntetický.

❖ **Metody z hlediska fází výuky**

1. Motivační.
2. Expoziční.
3. Fixační.
4. Diagnostické.
5. Aplikační.

❖ **Metody z hlediska výukových forem a prostředků**

1. Kombinace metod s vyučovacími formami.
2. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami.

Dělení dle Maňáka a Švece (2003) pak kromě metod klasických a aktivizujících vymezuje další skupinu. Zatímco klasifikace dle Maňáka (1995) bere v potaz, co nejvíce možných hledisek pro klasifikaci výukových metod, dělení z roku 2003 jej rozděluje do třech základních skupin, z nichž jednu tvoří skupina komplexních výukových metod. V této skupině došlo k propojení metod, organizačních forem a didaktických prostředků. (Zormanová, 2012)

❖ **Komplexní výukové metody**

1. Frontální výuka.
2. Skupinová a kooperativní výuka.
3. Partnerská výuka.
4. Individuální a individualizovaná výuka.
5. Kritické myšlení.
6. Brainstorming.

7. Projektová výuka.
8. Výuka dramatem.
9. Otevřené učení.
10. Učení v životních situacích.
11. Televizní výuka.
12. Výuka podporovaná počítačem.
13. Sugestopedie a superlearning.
14. Hypnopedie.

Posledním zmiňovaným autorem je Mojžíšek (1977), který nabízí jiný pohled na tytéž metody. Rozdělil *Heterodidaktické metody* do čtyř základních skupin podle fází výuky:

1. Metody usměrňující zájem – metody motivační.
2. Metody podání učiva – metody expoziční.
3. Metody opakování a procvičování učiva – metody fixační.
4. Metody hodnocení, kontroly a klasifikace – metody diagnostické a klasifikační.

3.1.2 Vybrané výukové metody

Na základě klasifikace výukových metod Mojžíška (1977), se v rámci jejich porovnání podrobněji zaměříme pouze na některé z nich. Kritériem pro výběr výukových metod bylo zjištění četnosti výskytu daných metod ve výuce. Toto zjištění bylo provedeno na základě pozorování na vybraných tradičních a jazykových školách.

Metody motivační

Na základě pozorování výuky na vybraných tradičních a jazykových školách byly zjištěny nejčastěji vyskytující se výukové metody. V rámci motivačních metod byly nejčastěji uplatňovanými metodami rozhovor a práce s obrazem. Obě zmíněné metody lze zařadit taktéž do metod fixačních. V našem případě se však nejčastěji vyskytovaly v rámci zmíněných metod motivačních, proto byly zařazeny právě sem.

Rozhovor

Základem každého rozhovoru je komunikace v podobě otázek a odpovědí minimálně dvou osob na určité téma, zaměřené na konkrétní cíl. Ve výuce funguje jako aktivizující prostředek, neboť žáky vede k pozornosti a spolupráci. Je protikladem jednostrannému předávání informací, jak tomu je například u výkladu. Má významný motivační efekt, neboť žákům nabízí možnost podílet se na řešení problémů a tím budí jejich zájem. Učitel umožňuje získat přehled o znalostech žáků a poskytuje zpětnou vazbu. Náročnější druhy rozhovorů rozvíjí rozumové schopnosti, neboť se při něm žáci učí argumentovat, rozhodovat a obhajovat své názory. Rozhovory se liší charakterem řízení. Existují proto volnější (debata, diskuze aj.) a vázanější druhy rozhovorů (řízený, zkušební aj.) Obecně je tato metoda založena na principu rovnosti obou partnerů, což úplně neplatí u výukového rozhovoru, který ve výuce převažuje. Zde má učitel vedoucí roli, zodpovídá za naplnění cíle a celkový průběh. Jeho postoj by se však neměl změnit v autoritativní. Smyslem takového rozhovoru je vytvořit vzájemné porozumění. (Maňák, Švec, 2003)

Základem rozhovoru je správně zacílená a zformovaná otázka. Často se metoda uplatňuje při řešení určité problematiky či tématu, kdy učitel zadá otázku, vyžaduje odpověď jednoho žáka a na další otázky získává odpovědi od jiných žáků. Tímto způsobem žáky aktivizuje, ačkoliv často nezvládne zacílit na všechny žáky. Stejně důležitou složkou je aktivní naslouchání učitele, pomocí něhož by měl učitel proniknout do způsobu žákova myšlení. Měl by žákovi pomoci s přesnou formulací odpovědi, doptávat se a povzbuzovat. Cílem výukového rozhovoru je žákova odpověď. (Maňák, Švec, 2003)

Práce s obrazem

Práce s obrazem je na českých školách poměrně často uplatňovanou výukovou metodou. Zde existuje pojem didaktický obraz, který je chápán, jako zobrazení daného jevu pro využití ve vzdělávání v nejrůznějších podobách, od náčrtků na tabulích, přes ilustrace v učebnicích až po obrazy vytvořené počítačovou grafikou. Otázkou je míra efektivity zapojení obrazu do vzdělávacího procesu a k tomuto je potřeba stanovit jeho psychologické parametry. Důležitá je obsahová náplň, tedy to, do jaké míry obraz dokáže žáky obohatit z hlediska informací a toho, co sděluje. Neméně důležité je i to, do jaké míry obraz žáky stimuluje, upoutává pozornost či podněcuje myšlení. Dalším parametrem je reabilita obrazu, tedy do jaké míry demonstruje to, co má být vysvětleno a také to, do jaké míry žákovu neznalost svým působením snižuje. Posledním parametrem je komprimovanost, která sděluje, kolik informací lze z obrazu vyčíst. (Maňák, Švec, 2003)

Ve výuce je obraz doprovázen slovním komentářem či úkoly, které eliminují jeho povrchní a rychlé vstřebání. Je rovněž nutné počítat s nejednoznačností obrazu a zároveň rozdílnou mírou představitelnosti žáků. Každý si tak může daný obraz vykládat po svém. Samotné vnímání obrazů má několik rovin. První rovina je založena na prostém poznávání objektů či situací. Ve druhé rovině následuje popis důležitých prvků dané situace či objektu. V poslední rovině dochází k začleňování nových informací do systému již získaných poznatků. Obraz do výuky může být začleněn v podobě realistického zobrazení, schémat, grafů, piktogramů, symbolů apod. (Maňák, Švec, 2003)

Metody expoziční

V rámci expozičních metod se na školách nejčastěji vyskytoval výklad, skupinová diskuze, beseda, brainstorming, práce s textem, předvádění a pozorování, instruktáž a napodobování. Některé metody lze rovněž zařadit do metod motivačních a fixačních. V našem případě se však nejčastěji vyskytovaly v rámci metod expozičních, proto byly zařazeny právě sem.

Výklad

Tato metoda je jedna z nejstarších a zároveň v českém školství jedna z nejpoužívanějších. Jedná se o logické a systematické zprostředkování učiva žákům, respektující jejich věk, momentální stav a vědomosti. Úkolem učitelů je v tomto případě učivo přiblížit, zpřístupnit a jasně vysvětlit. Základními pilíři kvalitního výkladu je srozumitelnost a jeho logická stavba. Při výkladu je tedy potřeba postupovat po jednotlivých krocích a u každého kroku se ujistit, zda žák učivo zvládl. Bez tohoto principu nelze úspěšně navázat další látkou či výklad rozšiřovat. Důležité je taktéž uvádění konkrétních příkladů či užívání názorných pomůcek. V neposlední řadě je to srozumitelnost výkladu, která zajistí jasný a výstižný jazyk. Stavba výkladu by se měla orientovat na hlavní fakta a měla by postupovat od konkrétních věcí k abstraktním. Velmi užitečné je užití analogie či zobecňování. Stejně důležitá je i struktura výkladu a návaznost na jiné předměty. (Maňák, Švec, 2003)

Petty (1996) shrnuje výhody výkladu do několika bodů. Jedná se o vhodný způsob vysvětlování, který na rozdíl od knihy odpovídá znalostem žáků a jeho obsah jde upravovat podle jejich potřeb. Je možné jej podat zábavnou formou, a tudíž může žáky nadchnout a motivovat. V neposlední řadě je to také rychlá metoda pro seznámení s učivem a je také osobnější než metody písemné. (Janiš, 2007)

Petty (1996) rovněž upozorňuje na řadu nevýhod. Jednou z nich je fakt, že výklad určuje stejné tempo pro všechny žáky. Někdy mají začínající učitelé tendenci vykládat látku rychle. Rovněž zde chybí zpětná vazba, neboť žáci nejsou aktivně do hodiny zapojováni a nedostávají příležitost použít znalosti, které již mají. Je proto důležité dodatečné zjišťování, zda došlo k porozumění a zapamatování. Výklad může být pro žáky nudný a jejich soustředění bývá kratší než u jiných metod. Realizace výkladu také počítá s ukázněnými žáky, což v praxi nebývá vždy pravidlem. (Janiš, 2007)

Skupinová diskuze

Při metodě diskuze si učitel a žáci navzájem vyměňují své názory na dané téma, uvádějí argumenty a společně nacházejí řešení daného problému. Metoda pomáhá žákům aktivně využívat myšlenkové operace, chápat podstatu problému a přesně se vyjadřovat. Je rovněž významným pomocníkem při výcviku komunikace či rozvíjení sociální inteligence. Za největší přínos je však považováno rozvíjení myšlení a úsudku, neboť prostřednictvím této metody žáci reagují na názory a postoje druhých, přičemž si utváří své vlastní postoje. Důležitá je úloha

vedoucího diskuze, který by měl jasně a srozumitelně nastolit téma a cíl. Měl by rovněž dát účastníkům prostor zaujmout k danému tématu stanovisko. Pro podněcení diskuze je dobré zahájit téma inspirující, vtipnou či provokativní poznámkou. Při samotném vedení diskuze by měl učitel v co největší míře dávat prostor účastníkům a zároveň povzbuzovat ty méně aktivní. Ve škole nemusí být řízení jen rolí učitele, lze tuto funkci svěřit i žákům, zde je však nutná kooperace s učitelem. (Maňák, Švec, 2003)

Diskuze se objevuje v mnoha variantách. Na základních či středních školách se lze nejčastěji setkat s diskuzí skupinovou. Tato diskuze probíhá v mikroskupinách, přičemž jednotlivé skupiny mohou diskutovat nad stejnými či různými tématy. Poté jsou výsledky jednotlivých skupin prezentovány ostatním účastníkům (Janiš, 2007). Tato metoda pomáhá při navozování sociálních vztahů, rozvíjí spolupráci a podporuje rychlou výměnu informací a zkušeností (Maňák, Švec, 2003).

Beseda

Jedná se o metodu s předem koncipovaným obsahem. Charakteristická je aktivita účastníků vyžadující jejich pozornost, samostatnost myšlení a vyjadřování. Stejně jako u diskuze je i tato metoda řízena učitelem. Rovněž rozvíjí především komunikační dovednosti a obohacuje znalosti účastníků. Aby se tato metoda stala výchovně-vzdělávací, je tedy zapotřebí příprava účastníků k dané problematice (Janiš, 2007). Ve školním prostředí mají besedy nejčastěji podobu setkání se známou osobností. Vyskytují se rovněž besedy s hudebním doprovodem, často jsou žáci do programu zapojováni prostřednictvím soutěží apod.

Brainstorming

Jedná se o metodu rozvíjející tvořivost a myšlení. Základem je diskuze ve skupině nad daným tématem. Průběh lze popsat ve třech krocích. Účastníci nejdříve v krátkém časovém úseku vyjadřují své myšlenky a nápady. Důležitá je v tomto případě spíše kvantita a spontánnost. Účastníci by se měli vyvarovat kritiky a měli by rozvíjet či modifikovat předchozí myšlenky. Teprve v další fázi dochází ke třídění myšlenek a vybírání těch nejlepších, týkajících se daného tématu. V poslední fázi dochází ke zvolení nejlepšího řešení či myšlenky (Janiš, 2007). Tuto metodu lze úspěšně provádět také ve školním prostředí. V takovém případě může mít metoda podobu opakování probíraného učiva či úvodu do učiva nového. Díky této metodě

učitel získá představu o tom, co vše žáci vědí o dané problematice a jakým způsobem přemýšlejí.

Práce s textem

Tato metoda je založena na zpracovávání textových informací, pomocí nichž dochází k osvojení nových poznatků, k jejich rozšíření, prohloubení a upevnění. Patří sem žákovské učení, podporované učitelem. Žáci se tímto způsobem učí využívat informace získané z textu při řešení různých problémů. Ve školním prostředí se nejčastěji lze setkat s učebnicovým textem. Základem práce s učebnicí je porozumění. To se vyznačuje zejména tím, že je žák schopen vyčlenit hlavní myšlenky textu, prezentovat je vlastními slovy, pochopit vztah mezi nimi, zaujmout k nim své vlastní stanovisko, uspořádat získané informace do logického celku, zformulovat otázky či doplnit text vlastním komentářem. (Maňák, Švec, 2003)

Základní pomůckou této metody jsou školní učebnice. Jedná se o typ textu přizpůsobeného potřebám žáků dle typu školy, vyučovacího předmětu a ročníku (Maňák, Švec, 2003). Dnešní nabídka učebnic je velice pestrá, je však otázkou, do jaké míry dokáží učitelé s touto pomůckou efektivně pracovat. Učebnice by měla tedy tvořit pouze jakousi oporu pro učitele, nikoliv celý rozsah výchovně-vzdělávacího procesu. Její užití ve výuce lze považovat za důležité, neboť správná práce s textem zvyšuje celkově učební aktivitu žáka. Učitel by měl být kreativní a vycházet z charakteru vyučovacího předmětu, doplňovat učebnici o své materiály (audiovizuální pomůcky, pracovní listy apod.) a vylepšovat je na základě zkušeností. Na druhou stranu je rovněž důležité, aby si žák osvojil užívání i jiných zdrojů (Kalhous, Obst, 2002). Nejrozšířenějším zdrojem je v současné době internet a je tedy v tomto případě úkolem učitele poukázat na problematiku věrohodnosti informací získaných tímto způsobem.

Nezanedbatelnou součástí práce s textem je rovněž čtení beletrie a poezie a s tím spojené zvyšování čtenářské gramotnosti žáků. Dle mezinárodního šetření PISA 2015 se čeští žáci umísťují ve čtenářské gramotnosti pravidelně od roku 2006 pod průměrem zemí OECD (Česká školní inspekce, 2017). Práci s uměleckým textem lze rovněž zahrnout do výchovně-vzdělávacího procesu. V případě cizích jazyků je u začátečníků nezřídka potřeba daný text upravit tak, aby byl v co největším rozsahu zachován obsah a text neztratil svou uměleckou hodnotu. Zároveň je potřeba text co nejvíce přiblížit čtenářově úrovni. Učitel by tedy měl znát jazykovou úroveň a schopnosti svých žáků a podle jejich potřeb daný text

upravit. Metoda práce s textem má proto za úkol vytvoření pozitivního vztahu ke čtení, jako takovému.

Předvádění a pozorování

Předvádění a pozorování jsou metody, které odjakživa sloužily lidstvu k předávání informací a zkušeností mladšímu pokolení a teprve později se uplatnily i ve vzdělávání. Předvádění je zpravidla činností učitele, která pracuje s reálnými předměty a jevy a umožňuje žákům seznámit se s nimi. Zároveň působí na co největší počet smyslových receptorů. Důležitá je metodická organizace, usměrňování, vyzdvihnutí podstatného a zobecnění. Obvykle se nejprve předvádí objekty typické, demonstrující podstatu jevu, teprve poté se přechází na jevy atypické. Složitější demonstrace by měla být rozdělena na dílčí části probíhající v přiměřeném tempu. Postupně se předvádění zrychluje či zpomaluje podle potřeby, aby se zdůraznilo podstatné. To stejné platí i u zvětšování, zmenšování, rozkládání či skládání objektů. (Maňák, Švec, 2003)

Pozorování je zpravidla činností žáků, při které žáci poznávají předměty a jevy, je to činnost náročná na soustředění a pozornost (Zormanová, 2012). Během pozorování žáky je důležité, aby učitel ověřoval, zda bylo učivo pochopeno. Pokud ne, je potřeba předvést příklad znovu. Metodu předvádění a pozorování je užitečné plánovat předem a připravit potřebné pomůcky. Na konci pozorování by mělo dojít ke shrnutí žáky a psaní poznámek, schémat či náčrtů. Pozorování je předváděním zpravidla doprovázeno, může však být provozováno samostatně. Tuto metodu je potřeba nacvičovat, neboť žáci často nejsou schopni udržet pozornost či vnímají povrchně. Důležitý je při něm slovní doprovod. Správně zvoleným slovním komentářem učitel proces pozorování řídí, upozorňuje na některé jevy a vysvětluje je (Maňák, Švec, 2003).

Nejčastěji používanými pomůckami učitele při předvádění jsou: dynamická projekce (video), zvukové pomůcky (magnetofon), literární pomůcky (učebnice, knihy), školní tabule, počítače, tablety a telefony. I přes velký rozvoj technologií se ve výuce většina učitelů spoléhá na osvědčenou pomůcku – školní tabuli. Je nenáročná na údržbu, přípravu, umožňuje rychlé psaní klíčových informací, cizích slov apod. (Maňák, Švec, 2003)

Instruktaž

Instruktaž je nedílnou součástí výuky na základních i středních školách. Zprostředkovává žákům audiovizuální, hmatové či pohybové podněty. Velmi častá je slovní instruktaž, která informuje žáky o jejich činnosti a zahrnuje i její postup. Tato instruktaž pomáhá koncentrovat pozornost žáků na důležité kroky, aktivizuje dříve osvojené dovednosti a evokuje jejich zkušenosti. Podle náročnosti osvojované dovednosti a dispozic žáků mohou být slovní instrukce doplněny dalšími druhy instrukcí, např. předvedením činnosti či obrázkovými materiály. Tato metoda se používá rovněž i v psané formě. Písemná instruktaž se využívá zejména při osvojování náročnějších činností, u kterých si žáci některé prvky osvojili již dříve. Je efektivní, pokud navazuje na názornou ukázkou dané činnosti. Žáci jsou více motivováni, pokud jsou vizuální instrukce doplněny také o otázky. Pomocí dnešních audiovizuálních prostředků může být instruktaž doplněna videem či statickým obrazem, které pomáhají utvářet žákovu představivost. (Maňák, Švec, 2003)

Napodobování

Dle Ďuriče a Bratské (1997) hraje proces napodoby významnou roli při socializaci člověka už od dávných dob. Jedná se o přebírání určitých způsobů chování od jiných lidí, kteří mají autoritu (Maňák, Švec, 2003). Ve výchovně-vzdělávacím procesu má napodobování spolu s působením příkladů a vzorů důležitou funkci, zejména při senzomotorickém učení. V případech, kdy konkrétních cílů nelze dosáhnout pouze racionálními prostředky, se uplatňuje názorný příklad, který pomáhá lepšímu osvojování učiva. V jazykové výuce se tento postup využívá např. při nácviu správné výslovnosti. Metoda napodobování v pedagogickém prostředí probíhá však z velké části automaticky a spontánně (Maňák, Švec, 2003). Je to proto jeden z důvodů, proč by učitelé měli být vzorem pro své žáky.

Metody fixační

V rámci metod fixačních se na školách nejčastěji vyskytovaly didaktická hra a vytváření dovedností. Didaktickou hru lze rovněž zařadit do metod expozičních, avšak v našem případě se vyskytovala nejčastěji v rámci metod fixačních.

Didaktická hra

Hra je obecně pro člověka činnost, kterou charakterizuje to, že jde o aktivitu svobodně zvolenou, která nemá žádný zvláštní účel, avšak její cíl je v aktivitě samotné. Pod pojem didaktická hra můžeme zařadit vše, co žákovi poskytuje uspokojení a zároveň možnost seberealizace. Jsou to alternativní aktivity, které jsou pro žáka zajímavější, přirozenější a citově bohatší, než klasické výukové formy a metody (Maňák, Švec, 2003). Díky stimulačnímu náboji her probouzí u žáků zájem, zvyšuje motivaci, angažovanost při prováděných činnostech, podněcuje tvořivost, kooperaci, soutěživost, učí je využívat svých poznatků a dovedností (Průcha, Walterová, Mareš, 2013).

Hra by měla sledovat cíle výuky, přispívat k rozvoji sociálních, kognitivních, kreativních, tělesných, volných a estetických kompetencí žáků. Při správném provedení si žáci omezenost didaktických her, danou usměrňováním a cíli výuky, téměř neuvědomují. Jde o škálu různorodých aktivit, kterou lze rozdělit z několika hledisek. Jedním z nich je obsah a cíl. Z tohoto pohledu lze rozdělit hry interakční, simulační a scénické. Interakční hry zahrnují hry svobodné (s hračkami, stavebnicemi apod.), sportovní a skupinové, hry s pravidly, společenské, myšlenkové, strategické a učební. Simulační hry zahrnují hraní rolí, řešení případů, konfliktní hry či loutky. Scénické hry potřebují rekvizity, jeviště, kostýmy apod., mají většinou návaznost na divadelní hry. (Maňák, Švec, 2003)

Vytváření dovedností

Dovednosti tvoří základní složku vzdělanosti člověka, proto má tato metoda zásadní význam ve výchovně-vzdělávacím procesu. Je to určitá připravenost žáka k nějaké činnosti, např. čtení, psaní, počítání apod. Utváření takových dovedností probíhá v několika rovinách. V té první dochází k osvojování či aktualizaci informací o určité dovednosti. Při řešení úlohy nebo problému jsou tyto informace doplňovány pomocí literatury či učitele. Druhou rovinu tvoří ucelení znalostí pro řešení daného problému a jejich logické uspořádání. V poslední rovině

dochází k automatizaci aplikace těchto získaných znalostí. V těchto etapách se osvojují především znalosti rozumové, ale i např. jazykové. (Maňák, Švec, 2003)

Proces utváření dovedností má několik klíčových částí. První z nich je aktivizace schopností a zkušeností při řešení určitého problému a zájem takový problém řešit. Následně dochází k orientaci v problému, aktivnímu hledání řešení, experimentování apod. V poslední části dochází k variaci podmínek pro větší uplatnění dovedností a následně k přenosu dovedností do nových situací. Volba metod v tomto případě je ovlivněna kromě jiných kritérií také reálným průběhem tohoto procesu. Důležitou roli hraje charakter dovedností, jejich náročnost a individuální charakteristika žáka, např. schopnosti, zkušenosti, styl učení, inteligence apod. (Maňák, Švec, 2003)

Metody diagnostické

Z metod diagnostických se na školách nejčastěji uplatňovaly písemné práce. V menší míře se vyskytovalo také ústní zkoušení.

Písemné práce

Jedná se o hojně využívanou metodu na základních i středních školách. Umožňuje učitelům i žákům zpětnou vazbu, osvojení si určitých znalostí či dovedností. Ve školách se lze nejčastěji setkat s podobou průběžných písemných prací, testů, závěrečných písemných prací či slohových prací. Oproti ústnímu zkoušení jsou zde informace shromážděny rychleji a vyhodnocovány objektivně. Učitelé si mohou písemné práce tvořit sami a přizpůsobit je daným podmínkám, učivu i schopnostem žáků. Je vždy nutné zachovat rovnováhu a získávat výsledky od žáků různými způsoby, ne všem písemná forma testů musí vyhovovat. (Janiš, 2007)

Písemné práce se rozdělují do dvou kategorií. Nestandardizované práce neboli orientační, jejichž cílem je zjištění znalostí žáků a většinou je sestavuje učitel sám. Druhou kategorií tvoří práce standardizované neboli normalizované, které zahrnují širší objem učiva. Uplatňují se ve větší skupině žáků, jejichž výsledky jsou normalizovány a následně upraveny do klasifikace. (Janiš, 2007)

3.1.3 Formy výuky

Formy výuky jsou organizační útvary, ve kterých se realizují procesy učení a vyučování. V praxi se prolínají a doplňují. Učitel v závislosti na cíli své práce, charakteru látky, připravenosti a potřebách žáků či konkrétních možnostech školy, volí tu nejvhodnější formu výuky. Lze je třídit z několika hledisek, ať už je to hledisko časové (vyučovací hodina, semestr apod.) či hledisko prostorové (třída, dílna apod.). Nejčastějším hlediskem je však charakteristika řízení žáků učitelem. (Janiš, 2007)

V rámci tohoto hlediska klasifikuje Janiš (2007) formu výuky následujícím způsobem:

1. Hromadná (frontální).
2. Skupinová a kooperativní.
3. Párová.
4. Týmová.
5. Diferencovaná.
6. Individuální.
7. Individualizovaná.

Jiní autoři se v dělení nepatrně liší, avšak jeho princip zůstává stejný. Například Skalková (2007) rozděluje formu výuky následujícím způsobem:

1. Frontální.
2. Skupinová a kooperativní.
3. Individualizovaná a diferencovaná.
4. Realizace projektů a integrovaných učebních celků.
5. Domácí učební práce.

Kalhous a Obst (2002) rozdělují formu výuky takto:

1. Individuální.
2. Hromadná.
3. Individualizovaná.
4. Diferencovaná.

5. Skupinová a kooperativní.
6. Projektová.
7. Otevřené vyučování.
8. Týmová.

3.1.4 Vybrané formy výuky

V rámci porovnání forem výuky se zaměříme pouze na některé z nich. Kritériem pro výběr výukových forem bylo stejně jako u výukových metod zjištění četnosti výskytu daných forem ve výuce. Toto zjištění bylo provedeno na základě pozorování na vybraných tradičních a jazykových školách. Nejčastěji používanou formou výuky byla hromadná, skupinová, párová, individuální a individualizovaná.

Hromadná (frontální) výuka

Hromadné vyučování je jednou z nejrozšířenějších forem nejen u nás, ale i ve světě (Janiš, 2007). Předpokladem pro realizaci této formy výuky je vznik třídy jakožto skupiny žáků stejného věku. Žáci v průběhu výuky probírají stejnou látku a postupují hromadně stejným způsobem (Kalhous, Obst, 2002). Řídící úlohu ve třídě přebírá učitel a jeho úkolem je tedy řízení činnosti všech žáků najednou. Učitel v průběhu výuky reguluje celou řadu činností: vytváří podmínky pro učení žáků, seznamuje žáky s novým učivem, upevňuje a prohlubuje znalosti žáků a zjišťuje zpětnou vazbu (Kalhous, Obst, 2002). Jde o celý komplex činností, který je potřeba ze strany učitele zvládnout. Spolupráce mezi žáky je v této formě většinou nežádoucí (Janiš, 2007). Žáci jsou v této formě výuky nuceni přizpůsobit se průměru, a pokud se tak nestane, jsou často považováni za rušivé elementy (Kalhous, Obst, 2002).

Úskalí této formy výuky tkví zejména v poklesu aktivity žáků, kteří se často dostávají do role pasivních posluchačů (Janiš, 2007). Učitel je tak nucen vynakládat zvýšené úsilí na to, aby udržel pozornost žáků a zároveň je motivoval (Kalhous, Obst, 2002). S tím souvisí i zvýšená četnost kázeňských přestupků, zejména u dětí s poruchami pozornosti. Důležitým faktorem je rovněž počet žáků ve třídě. Obecně platí, že čím menší počet žáků ve třídě, tím je práce učitele jednodušší a zároveň více efektivní (Janiš, 2007). Je vhodné proto doplňovat výuku

jinými organizačními formami, které celkově zpestří průběh vyučování a bude bavit jak učitele, tak i žáky.

Skupinová výuka

Skupinová forma výuky spočívá v rozdělení třídy na jednotlivé skupiny žáků. Cílem této formy je zvýšení počtu komunikačních kanálů mezi učitelem a žáky a zároveň podpora spolupráce žáků a skupin mezi sebou. Skupiny mohou pracovat samostatně nebo mohou spolupracovat. Rozdělení skupin by mělo probíhat rychle a efektivně v závislosti na cílech dané aktivity. Kritéria pro rozdělení žáků do skupin mohou být např. náhodná (místa v lavici atd.), formální (dle seznamu), dle pohlaví, vztahů mezi žáky, učebních výsledků, obsahu a cíle výuky, délky spolupráce či podle stylu spolupráce ve skupině. (Janiš, 2007)

Neméně důležitým kritériem je počet žáků ve skupině. Jako optimální počet se často udává 3-5 žáků. Velké i malé skupiny mají své výhody. Výhodou velkých skupin je větší jistota ve správnosti svých výsledků a tím pádem i větší odvaha oponovat názorům druhých skupin a argumentovat. S větším počtem žáků se rovněž zvyšuje pravděpodobnost splnění zadaného úkolu. Z pohledu učitele je výhodou menší časová náročnost při kontrole, neboť větších skupin bude ve třídě méně. Výhodou malých skupin je eliminace pasivity členů skupiny a větší pravděpodobnost zapojení "slabších" žáků. (Janiš, 2007)

Kasíková (1997) tvrdí, že se celková pozitiva skupinové výuky dají shrnout následovně. Žáci jsou aktivní při učení, do kterého se zapojí i pomalejší jedinci a zároveň přebírají odpovědnost za proces učení včetně chyb. Pro žáky je snadnější přiznat, že něco neví, vyjadřují se přirozeně a mají o úkoly zájem. Mohou si zvolit tempo práce, učí se mezi sebou komunikovat, organizovat, porovnávat postupy řešení, zvyšuje se jejich sebevědomí a samostatnost. V neposlední řadě má učitel čas věnovat se slabší skupině či přípravě další činnosti. (Janiš 2007)

Nevýhody skupinové práce mohou být např. neshody mezi členy skupiny či jejich pasivita, které lze předejít tím, že učitel členům rozdá jednotlivé úkoly. Je také potřeba počítat se zvýšeným hlukem a taky s tím, že objem probrané látky je ve srovnání s frontální výukou značně menší. Učitel si musí hodinu pečlivě připravit, aby mohl posléze svižně reagovat na vzniklé situace a problémy. Z jeho strany je rovněž důležité srozumitelné zadání úkolu. Žáci si na tuto formu výuky musí zpravidla nejdříve zvyknout tak, aby byli schopni si práci zorganizovat. (Janiš, 2007)

Autoři Janiš (2007) nebo Maňák a Švec (2003) rozdělují zvláště výuku skupinovou a kooperativní. Tvrdí, že v zásadě ne každá výuka, při níž jsou žáci rozděleni do skupin, splňuje kritéria skupinové výuky. Často, přestože jsou žáci rozděleni do skupin, má výuka povahu frontálního vyučování, při kterém učitel zadává úkol, určuje tempo apod. Práce žáků je tak často samostatná bez nutnosti spolupracovat s ostatními členy skupiny (Maňák, Švec, 2003). Rozdíl mezi výukou skupinovou a kooperativní je zejména v míře spolupráce mezi jednotlivými členy. Kooperativní výuka je tedy založená na spolupráci všech členů skupiny (Janiš, 2007).

Párová výuka

Párová forma výuky představuje práci v nejmenších možných skupinách, tedy ve dvojicích. Přednosti této formy tkví ve vzájemné interakci a případné korekci mezi žáky (Janiš, 2007). Žáci si touto formou vyměňují názory na řešení úkolů, porovnávají svá stanoviska, pomáhají si, konverzují, opravují se apod. (Maňák, Švec, 2003). Výsledky učitel hodnotí kolektivně. Uplatňuje se zde dvousměrná vertikální komunikace, tzn. žáci-učitel, ale i komunikace horizontální, tzn. žák-žák. Tato forma výuky vede žáky k většímu porozumění učiva, vytváří aplikovatelné znalosti a poskytuje rychlou zpětnou vazbu. Žáci si při ní určují tempo sami, a přitom se zvyšuje jejich aktivita. Na druhou stranu je ve srovnání s hromadnou výukou časově náročnější, pro učitele je obtížnější zapojení všech žáků ve třídě a zvyšuje se hluk. (Janiš, 2007)

Individuální a individualizovaná výuka

Individuální forma výuky je nejstarší z organizačních forem. Učitel se v této formě výuky věnuje vždy jen jednomu žákovi, ať už jako domácí učitel, nebo svůj čas dělí mezi jednotlivé žáky. Učitel řídí činnost jednotlivých žáků, kteří mohou, ale nemusí sedět v jedné místnosti, avšak každý pracuje sám. Také učivo je pro žáky různého věku stanoveno zvláště. Studijní doba je rovněž volná, každý žák postupuje svým tempem. Tato forma výuky je rozšířená především ve výuce cizích jazyků, kde jsou individuální kurzy běžné. V prostředí tradičních škol se tato forma příliš neuplatňuje, pouze při doučování žáků po vyučování či před vyučováním, které je vedeno učitelem. (Zormanová, 2014)

Individualizovaná výuka se ve školách začala objevovat až v 19. století jako reakce na nedostatky hromadné výuky, která nebere v potaz individualitu žáka, samostatné myšlení, samostatnou práci, tvořivost a aktivitu. Tato forma výuky zdůrazňuje individuální přístup

k žákům při zachování frontální výuky (Zormanová, 2014) a má několik podob. Jedna z nich je situace, kdy se učitel věnuje v rámci vyučovací hodiny jednomu žákovi (či skupině žáků), zatímco ostatní pracují samostatně či ve skupinách. Jiná situace může nastat v případě, kdy schopnější žák pomáhá na základě pokynů vyučujícího “slabším” žákům. (Janiš, 2007)

3.2 Didaktické zásady a materiální prostředky

Ačkoliv využití didaktických zásad a materiálních prostředků ve výuce na tradičních a jazykových školách nebylo předmětem výzkumu, jednalo se o prostředky ovlivňující průběh výchovně-vzdělávacího procesu. Považujeme proto za důležité je zmínit a zaměřit se podrobněji pouze na tu didaktickou zásadu a materiální prostředky, které bylo možné pozorovat ve výuce. Během pozorování byla nejvíce uplatňována zásada názornosti. V rámci uplatňování této zásady byly nejvíce používanými materiálními prostředky literární pomůcky a didaktické technologie.

Didaktické zásady

Vyučovacími zásadami se rozumí principy, při jejichž respektování lze docílit efektivity a účinnosti výuky (Zormanová, 2012). Jedná se o obecná pravidla podmiňující úspěch pedagogické práce. Vztahují se na všechny stránky výuky, tedy na formy, metody, obsah, materiální didaktické prostředky, poznávací činnosti žáka, učivo apod. Zásady mají objektivní (odvozeny ze zákonitostí výuky) i subjektivní (jejich uplatnění je závislé na učiteli) charakter. V průběhu let se některé vyučovací zásady vytrácejí a naopak vznikají nové. Na základě těchto zásad vznikají didaktická pravidla, která dodají potřebnou specifikaci a konkretizují didaktické zásady (Kalhous, Obst, 2002).

Kalhous a Obst (2002) uvádí tyto didaktické zásady:

1. Zásada komplexního rozvoje osobnosti žáka.
2. Zásada vědeckosti.
3. Zásada individuálního přístupu k žákům.
4. Zásada spojení teorie s praxí.
5. Zásada uvědomělosti aktivity.
6. Zásada názornosti.
7. Zásada soustavnosti a přiměřenosti.

Zásada názornosti

Během pozorování ve výuce na tradičních a jazykových školách byla nejvíce uplatňována zásada názornosti. Tato zásada patří k nejstarším didaktickým zásadám a klade důraz na žákovo poznávání přímým stykem s věcmi a všemi smysly (chutí, čichem, hmatem, sluchem, zrakem), (Zormanová, 2014). Je nedílnou součástí vyučování a pomáhá žákovi v jeho poznávacím procesu. Názornost však nemusí být pouze smyslová. Patří zde i kognitivní složka, např. zvolením vhodných příkladů či pojmů lze docílit upevnění žákova poznávání (Kalhous, Obst, 2002). Tento princip se opírá o představy a zkušenosti žáka a současně rozvíjí jeho vnímání, pozorování a fantazii (Jůva, 2001). Nedostatek názornosti může mít za následek verbální, formální či nejasné znalosti a nedostatečný rozvoj abstraktního myšlení (Kalhous, Obst, 2002).

Prostředky materiální

V rámci principu názornosti, který byl během výzkumu učiteli uplatňován, bylo možné sledovat využití materiálních prostředků. Ačkoliv prostředky materiální nebyly předmětem našeho zkoumání, ovlivňovaly, stejně jako didaktické zásady, průběh výchovně-vzdělávacího procesu. Z tohoto důvodu podrobněji zmiňujeme pouze ty materiální prostředky, které jsme během výzkumu měli možnost sledovat v rámci uplatňování principu názornosti.

Součástí materiálních prostředků jsou učební pomůcky. Jedná se o předměty zprostředkující či napodobující realitu, napomáhající větší názornosti a usnadňující výuku (Průcha, 2003).

Dle Maňáka (1995) se dělí do následujících kategorií:

1. Skutečné předměty (přírodniny, výrobky).
2. Modely (statické a dynamické).
3. Zobrazení (obrazy, fotografie, mapy, video).
4. Zvukové pomůcky (hudební nástroje).
5. Dotykové pomůcky (slepecké písmo).
6. Literární pomůcky (učebnice, sešity, tabulky, atlasy).
7. Programy pro počítače (didaktické technologie).

Literární pomůcky

Literární pomůcky zahrnují veškeré textové pomůcky ve výuce.

Kalhous a Obst (2002) je dělí na:

1. Učebnice (klasické, programované).
2. Pracovní materiály (sešity, návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy).
3. Doplňkovou a pomocnou literaturu (časopisy, encyklopedie).

Na základě pozorování na tradičních a jazykových školách byly nejpoužívanějšími literárními pomůckami učebnice, pracovní sešity a pracovní listy.

Didaktické technologie

Didaktické technologie zahrnují veškerou moderní techniku používanou v rámci vyučování. Tato technika pomáhá zpracovávat učivo vizuálně-auditivním způsobem v souladu s obsahem určitého předmětu a s určitým ročníkem na daném typu školy. Používání didaktických technologií ve výuce se od svých počátků výrazně rozvinulo. Dnes má již jejich využití ve škole své místo jakožto nástroj pro zkvalitňování procesu vyučování. Pomáhají při

procvičování a prezentaci látky či při stimulaci žáků např. pomocí didaktických her (Skalková, 2007).

Kalhous a Obst (2002) dělí moderní techniku ve výuce následovně:

1. Auditivní technika.
2. Vizuální technika.
3. Audiovizuální technika.
4. Technika řídicí a hodnotící.

Na základě pozorování na tradičních a jazykových školách byly nejpoužívanějšími technologiemi magnetofon, počítač, interaktivní tabule a dataprojektor.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 POROVNÁNÍ DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ NA VYBRANÝCH TRADIČNÍCH A JAZYKOVÝCH ŠKOLÁCH

V praktické části práce byl proveden kvalitativní výzkum. Zajímalo nás, jestli existují rozdíly ve výuce cizích jazyků na tradičních a jazykových školách. Pro zjištění těchto rozdílů bylo zapotřebí porovnat použité didaktické prostředky ve výchovně-vzdělávacím procesu. V rámci tohoto porovnání jsme se zaměřili zejména na výukové formy a metody. Ze škol zastupujících tradiční výuku byly zvoleny dvě základní školy a jedna střední škola. Jednalo se o Základní školu Nový Hradec Králové, Základní školu Jiráskovo náměstí a Střední školu služeb, obchodu a gastronomie. Ze škol jazykových byla vybrána jazyková škola *LITE*, *Helen Doron* a soukromá lektorka Pavlína Boch.

V rámci kvalitativního výzkumu byla použita metoda pozorování, analýzy, dotazníku, rozhovoru a porovnání. Pozorování probíhalo ve všech zmíněných institucích. Celkový objem pozorování činil 34 vyučovacích hodin (v délce 45 minut) na tradičních školách a 4 hodiny (v délce 60 minut) na jazykových školách. Nerovnováha v počtu odpozorovaných hodin na tradičních a jazykových školách byla dána zejména nesouhlasem zástupců jazykových škol ke vstupu do výuky. Tento nesouhlas byl zapříčiněn dvěma faktory. Prvním z nich bylo odmítnutí studentů dané jazykové školy naší přítomnosti ve výuce. Druhým faktorem bylo používání specifických výukových metod jako obchodního tajemství. Z tohoto důvodu jsme absolvovali pouze 3 následky v délce 4 hodin v jazykových školách a u soukromé lektorky.

Výzkum na tradičních i jazykových školách probíhal na základě metody pozorování a následné metody analýzy. Pozorováním ve výuce jsme získali informace o použitých metodách a formách. Zjištěné informace jsme dále analyzovali a následně vybrali ty výukové metody a formy, které byly během výzkumu použity opakovaně. Pro získání uceleného obrazu o výuce na jazykových školách byla, vzhledem k omezené možnosti vstupu do výuky, použita metoda on-line dotazníku a rozhovoru. Postoje a motivaci současných či bývalých studentů jazykové školy *LITE* jsme zjišťovali prostřednictvím on-line dotazníku. Přehled o zkušenostech s výukou a o motivaci studentek lektorky Pavlíny Bosch jsme získali pomocí rozhovoru. Ke zjištění motivace a přístupu k výuce lektorky jazykové školy *Helen Doron* byl rovněž použit rozhovor.

V následující části došlo k porovnání výukových metod a forem na tradičních a jazykových školách. Metody byly posuzovány z hlediska fází výuky, ve které byly uplatněny (metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické). V poslední části výzkumu došlo k aplikaci vyzorovaných metod a forem na tradičních školách. Tato aplikace probíhala v rámci průběžné a souvislé pedagogické praxe.

4.1 Tradiční školy

Pod pojmem tradiční školy jsou v našem případě myšleny běžně dostupné, státem zřizované a bezplatné školy. Celkový rozsah pozorování činil 34 vyučovacích hodin. Mezi pozorovanými subjekty byly dvě základní školy a jedna střední škola v Hradci Králové. Průměrně bylo na výuce přítomno 20 žáků.

4.1.1 Základní škola Nový Hradec Králové

Základní škola Nový Hradec Králové je menší škola s kapacitou 230 žáků a 18 učitelů. Výuka zde byla zahájena v roce 1722. Škola začínala jako jednotřídní a postupně se rozšiřovala až do dnešní podoby. Je zde devět ročníků, v každém z nich po jedné třídě. Součástí školy je mateřská škola, družina a jídelna. Areál disponuje tělocvičnou, školním hřištěm, okrasnou zahradou a odpočinkovým dvorem. Kmenové a odborné učebny jsou vybaveny počítači a interaktivními tabulemi. Pro výuku cizích jazyků je zde využívána herna cizích jazyků určená pro žáky 1. stupně, učebna cizích jazyků pro žáky 2. stupně a také multimediální učebna, ve které žáci mohou pro výuku využívat počítače. (ZŠ a MŠ Nový Hradec Králové, 2018)

Průběh hospitací

Na této škole jsme absolvovali celkem 16 náslechnů na hodinách anglického jazyka u paní učitelky Mgr. Martiny Nohejlové. Tyto náslechy byly realizovány v rámci průběžné a souvislé pedagogické praxe. Hospitace byly realizovány v 5. - 9. ročnících, z toho 3 hospitace v 5., 7., 8. a 9. ročníku a 4 hospitace v 6. ročníku. Na hodinách byly používány učebnice a pracovní sešit *Project* nakladatelství *Oxford University Press* a učebnice *Challenges 1, 2* nakladatelství *Pearson*. Dalšími využitými pomůckami byly sešity, interaktivní tabule, kartičky a hračky.

Každá vyučovací hodina byla zpravidla zahájena aktivitou. U menších žáků se jednalo především o aktivity spojené s pohybem, přemístěním se apod. U větších žáků to byly aktivity písemné nebo konverzační. Po této fázi následovala práce s učebnicí, vysvětlení nové gramatiky či opakování slovní zásoby z minulé hodiny. K opakování byla používána online platforma *Quizlet*, umožňující promítání grafické i zvukové podoby slova. Další variantou opakování gramatiky byly tzv. „pracovní stanice“. Jednalo se o úkoly rozmístěné na lavicích po třídě. Cílem žáků bylo plnit jednotlivé úkoly písemně do sešitů. Během hodin byla, kromě formy hromadné, využívána práce ve dvojicích či skupinách. Ta umožnila aktivní zapojení všech žáků, např. vzájemnou kontrolou cvičení, rozhovorem apod. U menších žáků se aktivity často střídaly, zpravidla klidnější aktivity vystřídal hry, soutěže či pohyb. Starším žákům byly pouštěny anglicky zpívané písně, seriály apod. K mluvenému projevu byli žáci motivováni rozhovory, během kterých byl zjišťován postoj či názor spolužáků na dané téma.

Příklady použitých metod a forem

Metody motivační

Metoda: poslechu, forma: hromadná

Metoda poslechu byla použita u žáků 7. třídy s cílem motivace ke čtení textu v učebnici na téma *Beatles*. V rámci této aktivity byly žákům puštěny tři písně, z nichž jedna z nich patřila slavné kapele. Úkolem žáků bylo zjistit, o kterou píseň se jedná. Tato metoda zároveň posloužila k aktivizaci žáků na začátku hodiny.

Metody expoziční

Metoda: výkladu, forma: hromadná

Metoda výkladu byla použita u žáků 5. třídy při probírání existenční vazby *There is/There are* (Tam je/Tam jsou). Žákům byl rozdán zápis (viz Příloha A), který si nalepili do sešitu. Poté bylo učivo vysvětleno a vzorové věty společně přeloženy. Následovalo procvičení látky pomocí didaktické hry.

Metody fixační

Metoda: rozhovoru, forma: hromadná

Metoda rozhovoru byla použita u žáků 9. třídy v rámci procvičení probírané látky – *Second Conditional* (Druhý kondicionál). Žákům byla položena otázka: *What would you do if you*

didn't have to go to school for the next two weeks? (Co bys dělal/a, kdybys nemusel/a chodit do školy dva týdny?). Úkolem žáků bylo zjistit odpověď na danou otázku od tří spolužáků a odpovědi zaznamenat. Žáci během této aktivity chodili po třídě, kladli otázky a zaznamenávali odpovědi. Během aktivity učitelka chodila mezi žáky, poslouchala odpovědi a v případě potřeby pomáhala žákům s neznámými slovy apod. Na závěr této aktivity došlo ke shrnutí výsledků.

Metoda: práce s obrazem, forma: hromadná

Metoda práce s obrazem byla použita u žáků 6. třídy prostřednictvím prezentace *PowerPoint* v rámci procvičování slovní zásoby na téma *Countries and Nationalities* (Země a národnosti). Aktivita byla zařazena na začátek hodiny. Prezentace obsahovala vlajky států a úkolem žáků bylo určit, o jakou zemi a jakou národnost se jedná. Tímto způsobem si žáci hravou formou zopakovali slovní zásobu z předchozí hodiny.

Metoda: didaktické hry, forma: hromadná

Didaktická hra *Safari* byla použita u žáků 5. třídy s cílem procvičení slovní zásoby na téma *Animals* (Zvířata) a gramatického jevu – vazby *There is/are* (Tam je/jsou). Po třídě i mimo ni byly rozmístěny plyšové hračky. Úkolem žáků bylo najít všechna plyšová zvířata a zapamatovat si jejich polohu. Další část aktivity byla písemná a zahrnovala popis polohy jednotlivých zvířat pomocí vazby. Žáci na základě první části aktivity popisovali do sešitů polohu jednotlivých zvířat. Během písemné části učitelka žákům pomáhala s tvořením vět. Na závěr došlo ke kontrole a hodnocení aktivity.

Metody diagnostické

Metoda: písemné práce, forma: hromadná

Metoda písemné práce byla použita při testování žáků 6. třídy z tématu *Town* (Město), (viz Příloha B). Práce byla situována na začátek hodiny. Před samotným psaním byla ústně hromadnou formou zopakována slovní zásoba z daného tématu. Práce se skládala z obrázku města a úkolů týkajících se polohy určitých budov ve městě. Byly zde 3 otevřené otázky, na které měli žáci odpovědět, 4 věty na určení T/F (pravda/lež) a 3 věty na překlad.

4.1.2 Základní škola Jiráskovo náměstí

Základní škola Jiráskovo náměstí se nachází v oblasti Pražského Předměstí v Hradci Králové. Kapacita školy je 442 žáků a vyučuje zde 32 učitelů. Škola má devět ročníků a v každém jsou paralelně dvě třídy. Součástí školy je mateřská škola v Březhradu, družina a jídelna. Od roku 2008 škola disponuje očními třídami, které jsou určeny pro děti s vadami zraku. Zaměřuje se na získávání počítačové gramotnosti, jejíž součástí je psaní na počítačové klávesnici hmatovou metodou. V rámci výuky jazyků mají žáci možnost výběru druhého jazyka, a to mezi ruským a německým jazykem. Anglický jazyk se zde vyučuje od 1. třídy. (Základní škola a Mateřská škola Jiráskovo náměstí Hradec Králové, 2016)

Průběh hospitací

Na této škole jsme absolvovali celkem 6 náslechů na hodinách ruského jazyka u paní učitelky Mgr. Zuzany Rychnovské. Tyto náslechy byly realizovány v rámci souvislé pedagogické praxe. Hospitace probíhaly v 6. – 9. ročnících, z toho 1 hospitaci v 6. a 8. ročníku a 2 hospitace v 7. a 9. ročníku. Na hodinách byly používány učebnice *Raduga no-novomu* nakladatelství *Fraus*. Dalšími pomůckami byly sešity a kartičky.

Každá hodina byla zahájena datem a plánem hodiny, který byl napsán na tabuli. Poté následovala aktivita v podobě kartiček se slovní zásobou či větnými celky případně v ústní podobě formou otázek a odpovědí. Aktivity s kartičkami sloužily zároveň k procvičení slovní zásoby a gramatiky z minulé hodiny. Po této aktivitě následovalo zpravidla probírání nového gramatického jevu či práce s učebnicí a pracovním sešitem, která tvořila podstatnou část vyučovací hodiny. Často uplatňovanou metodou bylo psaní na tabuli, které sloužilo jak k opakování probrané látky, tak k trénování psaní azbuky.

Příklady použitých metod a forem

Metody motivační

Metoda: rozhovoru, forma hromadná

Rozhovor byl použit u žáků 8. ročníku v rámci zahřívací aktivity na začátku hodiny. Otázky týkající se rozvrhu hodin byly kladeny učitelkou a následně zodpovězeny vybranými žáky. Tato metoda sloužila nejen k aktivizaci žáků na začátku hodiny, ale i jako metoda fixační v rámci

procvičování skloňování podstatných jmen. Příklady otázek: *Сколько уроков у тебя сегодня?* (Kolik máš dnes hodin?), *Когда у тебя физика?* (Kdy máš fyziku)? apod.

Metody expoziční

Metoda: výkladu, forma: hromadná

Metoda výkladu byla zvolena u žáků 6. ročníku při vysvětlování pravopisu základních číslovek od 11-20. Společně s výkladem byl psán na tabuli zápis, který byl poté žáky opisován do sešitů. Pro větší přehlednost byla barevně zvýrazněna koncovka – *надцать*, pomocí které se dané číslovky tvoří. Po skončení výkladu proběhlo procvičování dané látky ústně.

Metody fixační

Metoda: písemné práce, forma: hromadná

Metoda písemné práce byla použita u žáků 7. ročníku při procvičování I. a II. typu časování sloves. Vybranými žáky byly zezadu na tabuli napsány tvary všech osob daného slovesa, zatímco ostatní žáci psali do svých sešitů. Po skončení psaní žáky u tabule byla tabule otočena směrem k sedícím žákům a tvary slovesa společně kontrolovány. Tímto způsobem bylo žáky procvičeno nejen skloňování, ale rovněž psaní azbuky.

Metoda: ústního opakování, forma: hromadná

Metoda ústního opakování byla použita u žáků 8. ročníku pomocí papírových kartiček se slovní zásobou. Žáci si postupně tahali kartičky s českým slovem a překládali dané slovo do ruského jazyka. Slova zahrnovala podstatná jména a slovesa.

Metody diagnostické

Metoda: ústního zkoušení, forma: individualizovaná

Metoda ústního zkoušení byla použita u žáků 8. třídy. Vybraní žáci byli postupně vyzváni k tabuli, kde byli přezkoušeni ze slovní zásoby dané lekce. Ostatní žáci během zkoušení pracovali s textem v učebnici.

4.1.3 Střední škola služeb, obchodu a gastronomie

Střední škola se sídlem v Hradci Králové vznikla v roce 2007 sloučením dvou středních odborných učilišť – obchodního učiliště a učiliště služeb. Obě tyto školy mají dlouholetou tradici. Nyní škola nabízí 3-leté obory s výučním listem (aranžér, číšník, kuchař, kadeřník,

prodavač, zahradník, cukrář, pekař), 4-leté obory s maturitou (fotograf, hotelnictví, kosmetické služby, obchodní management a sportovní management) a nástavbové studium podnikání. Škola disponuje učebnami s multimediální technikou, odbornými učebnami a učebnami výpočetní techniky. Teoretická výuka probíhá ve třech budovách, praktická výuka na jednotlivých pracovištích příslušných oborů. Celkem zde vyučuje 50 učitelů. (Střední škola služeb, obchodu a gastronomie, 2018)

Průběh hospitací

Na této škole jsme absolvovali celkem 12 náslechů na hodinách ruského jazyka u paní učitelky Mgr. Hany Kudelkové. Náslechy byly realizovány v rámci průběžné praxe v maturitních oborech, ve všech ročnících. Z celkového počtu proběhla 1 hospitace v 1. ročníku, 3 hospitace ve 2. a ve 3. ročníku, 2 hospitace ve 4. ročníku a 3 hospitace na maturitním semináři. Na hodinách byly používány učebnice *Raduga no-novomy* nakladatelství *Fraus*. Dalšími pomůckami byly sešity, dataprojektor, nástěnka se vzory skloňování podstatných jmen a časování sloves.

Každá hodina byla zahájena pozdravem, sdělením plánu hodiny, případně domácího úkolu. Poté následovala aktivita zaměřená na rozmluvení a celkovou aktivizaci žáků. V hodinách byla často využívána práce s učebnicí formou párové práce. Výuka byla prokládána nejružnějšími soutěžemi, pomocí kterých byli žáci motivováni. Ve třídě byly používány nástěnky, na které se žáci v průběhu výuky mohli dívat. Tyto názorné pomůcky žákům pomáhaly při časování sloves či při skloňování podstatných jmen. Využit byl rovněž dataprojektor umožňující promítání videí. Pro zpestření hodiny učitelka žákům pouštěla ruské písně.

Odlišnou strukturu výuky měly maturitní semináře. Jednalo se o výuku ve druhém, třetím a čtvrtém ročníku zaměřenou na přípravu na maturitní zkoušku. Obsahem těchto seminářů byl maturitní poslech, příprava jednotlivých maturitních témat a popis obrázků.

Příklady pozorovaných metod a forem

Metody motivační

Metoda: rozhovoru, forma: párová

Tato metoda byla použita u žáků 4. ročníku na začátku vyučovací hodiny. Žáci byli rozdělení do dvojic, z nichž každá dostala seznam 15 otázek, (viz Příloha C). Úkolem žáků bylo se pomocí daných otázek navzájem ptát a následně si odpovídat. Tato aktivita sloužila rovněž k procvičení slovní zásoby a gramatiky z předchozích lekcí.

Metody expoziční

Metoda: výkladu, forma: hromadná

Metoda výkladu byla použita u žáků 4. ročníku při vysvětlování skloňování množného čísla podstatných jmen za použití vzorů *магазины* (obchody), *школы* (školy), *места* (místa). Učitelka během výkladu psala zápis na tabuli, který si žáci opisovali do sešitů. Po skončení výkladu následovalo ústní procvičování.

Metody fixační

Metoda: písemné práce, forma: hromadná

Metoda písemné práce byla použita u žáků 1. ročníku k procvičení osobních zájmen. Žákům bylo rozdáno cvičení na doplnění příslušného tvaru zájmena, (viz Příloha D). Během vyplňování pracovali žáci samostatně, po skončení byly správné výsledky napsány na tabuli. Žákům, kteří cvičení vyplnili bez chyb, byla udělena známka, ostatní žáci zůstali bez hodnocení.

Metoda: poslechu, forma: hromadná

Metoda poslechu byla použita u žáků 1. ročníku. Pomocí dataprojektoru bylo žákům puštěno video s písní *В последний раз* (Naposledy). Žáci zároveň dostali text písně s vynechanými slovy, (viz Příloha E). Jejich úkolem bylo vynechaná slova v textu během poslechu doplnit. Při poslechu písně zároveň učitelka povzbuzovala žáky ke zpěvu.

Metoda: ústního opakování, forma: hromadná

Metoda ústního opakování byla použita u žáků 3. ročníku v rámci opakování skloňování vzorů podstatných jmen. Jako pomůcky posloužily nástěnky se vzory skloňování nacházející se ve třídě. Všichni žáci byli seřazeni před tabuli a na vyzvání učitelky společně nahlas skloňovali daný vzor podstatného jména. Při této činnosti si žáci pomáhali zmíněnými

nástěnkami se vzory skloňování, které se nacházely na zdi naproti tabuli. Tato aktivita byla zařazena v polovině vyučovací hodiny s cílem žáky „rozhybat“ a namotivovat pro následující činnosti ve výuce.

Metody diagnostické

Metoda: ústního zkoušení, forma: hromadná

Metoda ústního zkoušení byla použita u žáků 2. ročníku a měla za cíl prověřit znalost čtení azbuky nahlas. Před zkoušením vybraných žáků byla třída rozdělena do dvojic. Úkolem žáků bylo přečíst ve dvojici rozhovor v učebnici. Poté bylo vybráno několik dvojic ke čtení nahlas a následně ohodnoceno. Žáci, kteří ve čtení neprospěli, měli možnost opravy následující vyučovací hodinu.

4.2 Jazykové školy

Pod pojmem jazykové školy jsou v tomto případě myšlena soukromá zařízení, zabývající se výukou cizích jazyků. Celkový rozsah pozorování činil 4 hodiny. Mezi pozorovanými subjekty byly dvě jazykové školy a soukromá lektorka. Průměrný počet studentů na hodině byl 10 studentů.

4.2.1 Jazyková škola LITE

Jazyková škola LITE vznikla v roce 1997. Název pochází ze zkratky čtyř anglických slov *Life Improvement Through Education*, tzn. zlepšení života pomocí vzdělávání. Má celkem 12 poboček a všechny fungují na bázi jednotného vyučovacího systému. Zaměřením této školy je zejména komunikace v anglickém jazyce. Zakládají si na výuce bez učebnic. Cílem je naučit anglicky rychle a efektivně. Výuka je určena zejména těm, kterým zvládnutí jazyka přinese nové možnosti, jako např. získání lepší práce, navazování obchodních vztahů, přátel apod. Škola si zakládá na své vlastní výukové metodě, která se opírá o principy učení se rodnému jazyku. Při tomto učení je prvotní naučit se říkat jednotlivá slova a později věty. Jde tedy o neustálé trénování a procvičování. Zastávají názor, že pomocí druhých se člověk přirozenou cestou učí správně vyslovovat, či spojovat slova do vět. Jejich metoda učí řeč přirozeným způsobem, podobným tomu, jakým se lidé učí svojí rodnou řeč. (Jazyková škola LITE, 2011)

Na hodinách se mluví většinu času anglicky, díky tomu se zmenšuje ostych z mluvení před ostatními a zároveň se zvyšuje aktivní slovní zásoba. Gramatika se učí pomocí tzv. větných vzorů. Tímto způsobem je daný gramatický jev použit ve větách, např. rozhovorem či situací a stává se srozumitelnějším. Kurzy jsou zaměřeny na všechny jazykové úrovně. V jejich nabídce lze najít intenzivní kurzy angličtiny pro začátečníky i pokročilé, letní jazykové kurzy, letní tábory pro děti, individuální i firemní výuku, kurz komunikačních dovedností a sebevzdělávací kurzy. (Jazyková škola LITE, 2011)

Intenzivní kurz anglického jazyka

V rámci výzkumu bylo umožněno účastnit se poloviny tříhodinového *Intenzivního kurzu pro pokročilé* na pobočce v Hradci Králové u lektorky Petry Hauserové. Na hodině bylo přítomno 11 studentů, přibližně ve věkové kategorii od 40 let výše. Začátek hodiny byl vyhrazen pro docházku. Během toho byla každému studentovi položena jednoduchá otázka a tím navozena přátelská atmosféra. Komunikace probíhala v angličtině a rovněž bylo použito tykání. Pokračovalo se typickou zahřívací hrou *Simon says*, anglickou verzí české hry *Kuba řekl*. Touto hrou byli studenti nuceni vstát ze židlí a tím byla zaručena jejich aktivita a pozornost. Následovalo vybírání domácího cvičení. Jednalo se o překlad českých vět do angličtiny. Studentům byly rovněž rozdány opravené domácí úkoly z minulé hodiny. Měli možnost se na své opravené práce podívat a na cokoli nejasného se zeptat. Celá tato činnost probíhala v češtině.

Po kontrole domácích prací se začala opakovat látka z minulé hodiny. Jednalo se o časové spojky *when* (až, když), *while* (zatímco), *before* (dokud, dřív než), *after* (potom), *until* (až, než, dokud) a *as soon as* (jakmile). Opakování probíhalo hromadnou formou pomocí překladu českých vět. Každý měl možnost říct to, co ví a následně byla věta společně přeložena. Poté byla skupina rozdělena do dvojic, ve kterých vždy jeden měl za úkol vymyslet větu a druhý přeložit. Tato aktivita byla vystřídána překladem vět formou hromadnou. Stejným způsobem probíhalo i opakování slovní zásoby, nejdříve formou hromadnou, posléze ve dvojicích. Opakovací fázi vystřídal probírání nové látky. Studentům byl rozdán pracovní list na téma *Airport* (Letiště). Jednotlivé větné vzory z pracovního listu se četly nahlas a opakovaly. Poté byla skupina rozdělena do dvojic, ve kterých se konverzovalo za pomoci užití větných vzorů. Během konverzace probíhala kontrola a v případě potřeb i nápověda ze strany lektorky.

Konverzační část vystřídal představení nové slovní zásoby na téma *The world today* (Svět dnes). Na tabuli byla napsána slova, která se poté s lektorkou četla společně nahlas po jednom a překládala. Tato aktivita byla různě obměňována, např. slova na tabuli byla čtena lektorkou anglicky a překládána studenty česky, či byla slova přečtena anglicky dvakrát a studenty opakována nahlas. Studenti četli slovní zásobu jednohlasem nejprve se shora dolů a poté obráceně. Lektorka se poté zaměřovala na ta slova, která studentům dělala největší problém a ta byla ještě několikrát zopakována. Následovala patnáctiminutová přestávka.

Použité metody a formy

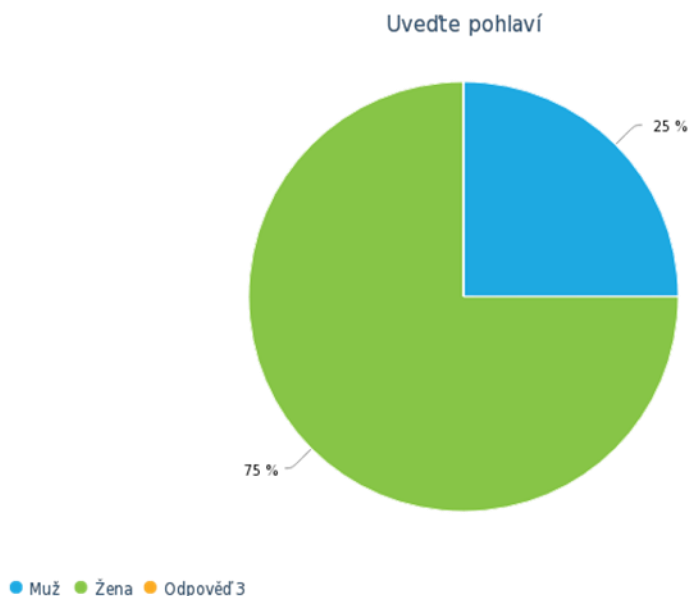
Ve výuce byly použity metody motivační, expoziční i fixační. Z motivačních metod byl uplatněn rozhovor na začátku hodiny, pomocí kterého byla vytvořena přátelská atmosféra. Z expozičních metod bylo použito vysvětlování. Nejfrekventovaněji používanými metodami byly metody fixační, které umožnily studentům procvičení dané látky. Z fixačních metod byly realizovány domácí úkoly, ústní opakování, rozhovor a didaktická hra. Během kurzu byla nejvíce použita forma hromadná a párová, místy individualizovaná.

Dotazník spokojenosti s výukou

Na základě náslechu nám bylo umožněno kontaktovat některé bývalé i současné studenty jazykové školy *LITE* a požádat je o vyplnění online dotazníku (viz Příloha F a G). Odkaz na dotazník byl respondentům zaslán prostřednictvím e-mailu. Dotazník byl vytvořen pomocí webu *www.survivo.com* a byl zaměřen na zkušenosti s výukou v této jazykové škole. Cílem dotazníku bylo zjistit motivaci studentů při výběru jazykové školy a spokojenost s výukou. Na dotazník odpovědělo celkem 9 respondentů, z nichž 1 respondent byl vyřazen, neboť se nejednalo o bývalého ani současného studenta.

Dotazník obsahoval 7 otázek, z toho 2 otázky uzavřené a 5 otázek otevřených. Otázky uzavřené obsahovaly 1 dichotomickou (na výběr ze dvou možností) a 1 polytomickou výběrovou otázku (na výběr ze čtyř možností). Otázky otevřené měly podobu klasických textových otázek s přidaným polem pro odpovědi respondentů.

První, dichotomická otázka byla zaměřena na volbu pohlaví. Celkem zodpovědělo 75 % žen a 25 % mužů, (viz obrázek 1).

Obrázek 1 – Pohlaví

V následující části respondenti uváděli svůj věk (viz obrázek 2). Tato otázka byla otevřená. Věkové rozmezí bylo 25–48 let. Průměrný věk byl 31 let.

2 Uvedte věk

38	48	26	25 (3x)
23	41		

[Napsat komentář k výsledku](#)

Obrázek 2 – Věk

Další otevřená otázka zjišťovala účast respondentů na jazykových kurzech v jazykové škole *LITE* (viz obrázek 3). Z odpovědí vyplynulo, že 88 % začínalo jazykovými kurzy pro začátečníky (úrovně B1-B4), z nichž 71 % dále pokračovalo jazykovými kury pro pokročilé (úroveň INT1-INT3). Z odpovědí respondentů lze usuzovat přítomnost motivace se v jazykové úrovni zlepšovat a posouvat na vyšší úroveň.

3 Jakého kurzu jste se účastnil/a či ještě účastníte?

B4, int.1,2,3	B2-INT1	Aj level uz presne nevim, nejaky temer nejvyssi (kurzu jsem se ucastnila pred 4lety)	Pro zacatecniky
B1-INT1	Účastnila jsem se kurzu výuky anglického jazyka. Začínala jsem u B2 a končila u B4		B4-INT1
Účastnil jsme se intenzivních kurzů angličtiny od B3 do INT1			

 [Napsat komentář k výsledku](#)

Obrázek 3 – Účast na kurzech

Zajímala nás také motivace respondentů při výběru jazykové školy *LITE* (viz obrázek 4). Jednalo se o otázku otevřenou. Na základě odpovědí bylo zjištěno, že 63 % se při výběru rozhodovalo na základě doporučení. V dalších případech při výběru rozhodovala ukázková hodina a propagační materiál. Z odpovědí lze přisuzovat velkou roli kladným referencím, kterými škola disponuje.

4 Co Vás přivedlo k jazykové škole LITE?

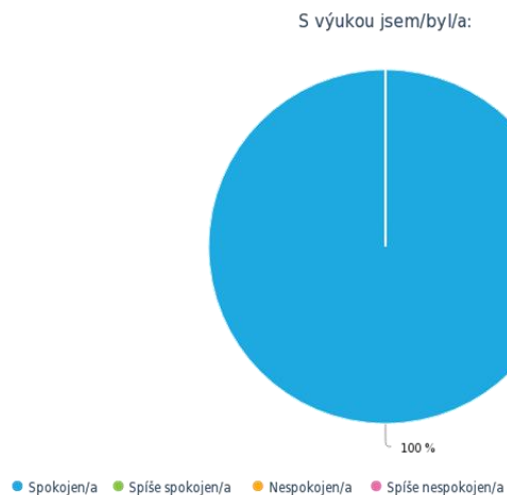
Reference od kolegině o kvalitě výukz.	Kolegyně z prace	Letacek o uvodni ukazkove lekci zdarma	Doporuceni kamaradky
Styl učení	doporučení	Touha zlepšit sám sebe a umět se dorozumět a spolehnout sám na sebe. Rozhodoval jsem se mezi školou LITE a jednou jazykovou školou v Náchodě. Po absolvování ukázkové hodiny bylo rozhodnuto.	Potřebovala jsem se naučit anglický jazyk pro svou práci a školu mi doporučil můj nevlastní otec.

 [Napsat komentář k výsledku](#)

Obrázek 4 – Motivace při výběru

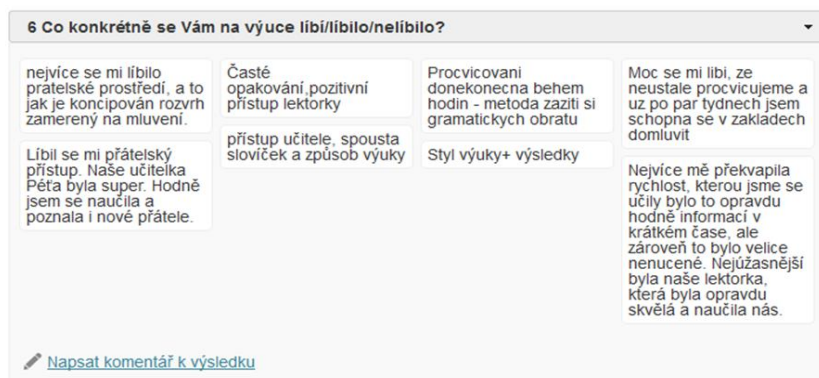

V rámci hodnocení spokojenosti s výukou v jazykové škole *LITE*, ohodnotilo výuku 100 % respondentů nejvyšším možným hodnocením (viz obrázek 5). Respondenti měli na výběr ze čtyř možností: Spokojen/a, Spíše spokojen/a, Nespokojen/a, Spíše nespokojen/a.

Obrázek 5 – Spokojenost s výukou

Dotazník dále zkoumal důvody spokojenosti s výukou (viz obrázek 6). Jednalo se o otázku otevřenou. Mezi nejčastějšími důvody spokojenosti byly uvedeny následující: přátelský kolektiv, pozitivní přístup lektora/lektorky a prostředí. Často zmiňovaným bylo také zaměření se na konverzaci ve výuce, velké množství slovní zásoby, opakování a procvičování učiva během hodin a celkový pokrok v jazyce. Některými studenty bylo rovněž uvedeno, že již po několika týdnech kurzu byli schopni uplatnit jazyk mimo prostředí školy.

Obrázek 6 – Důvody spokojenosti s výukou

Poslední otevřená otázka zkoumala názor na odlišnost výukových metod na tradičních školách a v jazykové škole *LITE*. 100 % respondentů se domnívá, že výukové metody jsou odlišné a vyjádřilo se pozitivně ve prospěch výukových metod používaných v *LITE*. Jako nedostatky výukových metod na tradičních školách byly uvedeny následující: zastaralost metod, neschopnost učitele zapojit aktivně všechny žáky do výuky a zaměření se pouze na žáky nadané. Ve prospěch jazykové školy byla zmíněna větší motivace studentů, živější a dynamičtější výuka, jednodušší vysvětlení gramatiky a více času na procvičení.

7 Jsou/Byly pro Vás metody výuky v LITE odlišné od těch, se kterými jste se setkali na základních či středních školách? V čem?

Ano, přijdou mi odlišné. Na školách se jed podle zastaralých metod. učitel se venuje pouze casti zakum. vyuka na skolach je nudna. v lite jsou zapojeni vsichni do konvertace.	Nevím, do školy nechodím již 26 let	Na kurzech je to zivejsi, dynamitejsi. Ale zase na druhou stranu tam lide chodi za ucelem se naucit, ne za ucelem odchodit povinnou skolni dochazku.	Tak to rozhodne, neda se to srovnat, ve skole jsem se nic nenaucila, nepochopila jsem gramatiku, v LITE je vsechno vysvetlene jednoduse a hlavne to hned procvicime, takže si to snadno zapamatuju
Ano je zde veliký rozdíl hlavně v přístupu učitelů. Na střední škole jsem angličtinu nenáviděla protože paní učitelka se zaměřila jen na pár vyvolených kteří již v angličtině vynikaly a na zbytek třídy jí moc nezajímalo. Druhý výrazný rozdíl je v typu učení LITE je zaměřen na mluvení a mluvení kdy člověk procvičuje a zírání stud. Ve škole je to spíše o tom že učitel zadá nějakou práci a poté to napíše nebo řekne jak je to správně.	ano. Opakování, člověk se to učí dokud to neumí. ne jen kvůli testu.	Určitě. Ve škole Lite to je dril, ve kterém se nás snažili naučit co nejvíce, ve škole to je takové lážo plážo, kde se člověk moc nenaučí. Je to tam spíše o tom naučit se slovíčka a pravopis, nenaučíte se základní nebo střední škole komunikovat a to v Lite je přednost.	
Ano			

 [Napsat komentář k výsledku](#)

Obrázek 7 – Výukové metody *LITE*

4.2.2 Lektorka anglického jazyka

Pavlna Boch je lektorka z Hradce Králové, která se rozhodla po studiu pracovat soukromě. Lektorstvím se žíví už několik let a má vybudovanou poměrně rozsáhlou síť studentů. V době studia absolvovala pobyt na *Eastern Michigan University* a složila zkoušku *TOEFL*, která zaručuje jazykovou úroveň C1. Jejím cílem je odbourat ostych při mluvení v cizím jazyce, a proto jsou její hodiny založeny z 90 % na konverzaci. Zároveň jsou její jazykové kurzy v mnohém netradiční, např. jazykové kurzy *Let's Talk* či *Pub Night*. Tyto kurzy probíhají v prostředí restaurace, kavárny či bowlingu apod. Studenti jsou nuceni po celou dobu trvání kurzu mezi sebou používat pouze anglický jazyk. Lektorka nabízí jak výuku individuální, tak i skupinovou, výuku přes *Skype*, firemní výuku, či konverzační kurzy. (Pavlna Boch – lektorka anglického jazyka, 2018)

Firemní výuka anglického jazyka

V rámci výzkumu nám bylo umožněno zúčastnit se 1,5hodinové firemní výuky v Hradci Králové. Na výuce byly přítomny dvě studentky. Začátek výuky byl vyhrazen pro konverzaci, během které lektorka kladla otázky, a studentky odpovídaly. Otázky neformálního charakteru byly zaměřeny na běžná konverzační témata týkající se nálady, zdraví, koníčků apod. Během této konverzace byla zachována přátelská atmosféra. Mezi studentkami a lektorkou byla patrná důvěra a vzájemné porozumění. Během konverzace se objevila slovní zásoba, kterou studentky neznaly. V takovém případě jim bylo slovo napovězeno lektorkou a následně napsáno na tabuli. Nová slovní zásoba byla následně přepsána studentkami do sešitů.

Následující část hodiny byla vyhrazena kontrole domácího úkolu, neboť hodiny byly stavěny zejména na domácí přípravě. Každý týden měly studentky za úkol přečíst kousek textu a shlédnout jeden díl seriálu v anglickém znění, jehož děj lektorce převyprávěly. Úkol byl plněn svědomitě, a ačkoliv mluvený projev studentek byl pomalejší, přesto lektorka jejich snahu ocenila. Po kontrole domácího cvičení následovalo ústní zkoušení slovní zásoby, během kterého bylo lektorkou zjištěno, že studentky domácí přípravu podcenily. Vzhledem k časové tísní byl tento úkol zadán znovu a lektorka pokračovala dále ve výuce. V poslední části výuky byla čtena a překládána e-mailové komunikace. Jednalo se o reálné pracovní e-maily s klienty, které studentky lektorce poskytly, a které musí během své práce řešit. Čtení i následný překlad probíhal formou hromadnou a posléze byly nastíněny nejvhodnější možné odpovědi. Nakonec následovalo zadání domácího úkolu na následující týden.

Použité metody a formy

Ve výuce byly použity metody motivační, expoziční, fixační a diagnostické. Z motivačních metod byl uplatněn rozhovor mezi studentkami a lektorkou na začátku kurzu. Průběžnou motivační metodou bylo rovněž uvádění příkladů z praxe, zejména při vysvětlování nové slovní zásoby a její uvádění do kontextu. Z expozičních metod bylo použito vysvětlování. Fixační metodou byla kontrola domácí přípravy a nácvik dovedností. Metoda diagnostická byla provedena v podobě ústního zkoušení slovní zásoby. Forma výuky byla hromadná.

Rozhovor se studentkami

Po skončení kurzu nám bylo umožněno provést se studentkami krátký rozhovor (viz Příloha H). Cílem rozhovoru bylo zjistit motivaci studentek při výběru jazykové školy/lektora, jejich požadavky a cíle. Z rozhovoru vyplynulo, že si studentky výuku hledaly prostřednictvím internetu, jako náhradu za předchozí lektorku, která nevyhovovala jejich požadavkům. Studentky zaujal inzerát lektorky Pavlíny Bosch, jejíž síť studentů nebyla v té době zdaleka tak rozsáhlá. Hlavním požadavkem studentek bylo docházení lektorky na výuku do firmy a také entusiastický přístup k výuce. Problém předchozí lektorky byl definován, jako jistý druh averze k práci se studenty a nedostatek empatie. Dalším nedostatkem byl velký počet studentů na výuce a různá jazyková úroveň studentů.

K výuce současné lektorky studentky neměly výhrady. Jako důvody spokojenosti byl uveden dostatek času na zopakování probrané látky, tzn. gramatiky a slovní zásoby. Dle studentek, bylo právě opakování učiva to nejdůležitější pro jeho zapamatování si. Jedna ze studentek uvedla, že ačkoliv anglický jazyk v běžném životě nepoužívá, je její prioritou jej neustále oživovat tak, aby nedošlo ke ztrátě jazykových dovedností, kterými disponuje. Zároveň nevykloučila možnost využití jazyka v budoucnu. Druhá studentka vyzdvihla praktičnost při cestování, nebo při interakci s kolegou ze zahraničí.

4.2.3 Angličtina pro děti Helen Doron

Jedná se o celosvětově rozšířenou instituci, působící ve více než 35 zemích po celém světě. Zaměřuje se na výuku angličtiny pro děti od tří měsíců do 19 let. V České republice má 86 poboček. Zakladatelkou je stejnojmenná anglická filoložka a učitelka Helen Doron, která vymyslela vlastní metodu výuky anglického jazyka pro děti. Kurzy jsou rozděleny dle úrovní

od nejmenších (0-3 let), menších (3-6 let), větších (6-12) až po největší děti (12-19). Organizují rovněž letní anglické tábory. Všechny kurzy se opírají o čtyři základní pilíře. Prvním z nich je opakovaný poslech, který je určen k poslouchání na doma. Děti jsou touto cestou vystavovány cílovému jazyku. Dalšími pilíři jsou pozitivní podpora ze strany lektora, kterou je dítě motivováno k jazykovému rozvoji a výuka v malých skupinách od 4–8 studentů. Poslední pilíř si klade za cíl udělat z učení zábavu, a proto metoda využívá hry, pohyb a hudbu. Helen Doron disponuje nejen vlastní metodikou, ale i svými patentovanými výukovými materiály. (Helen Doron English, 2018)

Teen Choices

V rámci výzkumu jsme se zúčastnili anglického kurzu pro děti od 12-19 let v délce 1 hodiny. Jednalo se o kurz *Teen Choices* jazykové úrovně B1 na pobočce v Hradci Králové u lektorky Andrey Pršalové. Na hodině byli přítomní dva studenti ve věku 15 a 16 let. Kurz byl situován v příjemné místnosti bez židlí, pouze s kobercem a polštáři na sezení. Před samotnou výukou mezi lektorkou a studenty probíhal rozhovor, pomocí kterého byla navozena příjemná atmosféra.

Výuka byla zahájena v cizím jazyce konverzací mezi lektorkou a studenty. Studenti byli dotazováni na věci týkající se jejich zájmů, aktivit apod. Z otázek bylo patrné, že lektorka studenty dobře zná. Po této aktivitě následovalo opakování slovní zásoby z minulé hodiny. Na zem byly rozloženy obrázky a kartičky se slovní zásobou se nacházely u lektorky v ruce. Úkolem studentů bylo přiřadit slovo ke správnému obrázku. Slovní zásoba obsahovala slovní druhy a slovní spojení, např. *take a notice* (vzít v potaz, všimnout si). Jakmile byla jednotlivá slova studenty správně přiřazena k obrázkům, dostali do ruky „plácačku“ a lektorka říkala jednotlivá slova. Cílem této aktivity bylo co nejrychleji pomocí „plácačky“, označit příslušný obrázek. Rychlejšímu z dvojice bylo umožněno si vzít obrázek k sobě. Na konci aktivity byly obrázky spočítány, student s vyšším počtem se stal vítězem aktivity.

Následující část byla vyhrazena pro píseň. Úkolem studentů bylo doma poslouchat píseň z CD, které bylo součástí učebnice. Lektorkou bylo poznamenáno, že je užitečné pouštět si tyto písně při jakékoliv nenáročném činnosti. Poté byly studentům rozdány karty s textem a některými vynechanými slovy. Úkolem studentů během poslechu bylo doplnit vynechaná slova. Píseň byla po částech zastavována tak, aby studenti měli dostatek času na doplnění slov a následně byla slova zkontrolována pomocí učebnice. Během kontroly bylo studentům

vysvětleno psaní velkých písmen u přídavných jmen odvozených od názvu země, např. *Czech cuisine* (česká kuchyně).

V další části hodiny byly studentům rozdány kartičky se cvičením s vynechanými slovy. Po místnosti byly zároveň rozmístěny kartičky se slovními spojeními, které měli studenti za úkol dopsat do cvičení. Studenti tak byli nuceni vstát a chodit po místnosti a tím jim bylo umožněno dopsat slovní spojení do cvičení. Během této aktivity byla studentům puštěna anglicky zpívaná populární píseň, jako podkres jejich aktivity. Poté následovala společná kontrola, během které měli studenti některá slovní spojení vysvětlit anglicky, např. *hungry for life* (hladový po životě).

Tuto aktivitu vystřídal hra. Před studenty byly umístěny čtyři košíky s označením *adjectives* (přídavná jména), *nouns* (podstatná jména), *adverbs* (příslovce) a *verbs* (slovesa). Každému studentovi byl zároveň přiřazen balíček slov ve formě papírových kartiček. Úkolem studentů bylo co nejrychleji slova rozřadit do košíků. Papírové kartičky obsahovaly slovní zásobu z předchozích lekcí. Na závěr proběhla kontrola správně přiřazených slov. Poslední část hodiny se zaměřovala na práci s učebnicí a novou slovní zásobou. V této části hodiny byla studentům objasněna slovní zásoba dané lekce, např. idiomu *nutshell* (ve zkratce), *metaphor* (metafora) apod. Poté se ústně opakovalo použití spojení *a lot of*, *lots of*, *much*, *many* (hodně, mnoho) a *some* (nějaký), *any* (nějaký, žádný) a *a/an* (neurčitý člen).

Použité metody a formy

Ve výuce byly použity metody motivační, expoziční a fixační. Z motivačních metod byl uplatněn rozhovor mezi lektorkou a studenty na začátku hodiny. Z expozičních metod byla použita samostatná práce, vysvětlování a práce s učebnicí. Fixačními metodami bylo ústní opakování prostřednictvím kartiček s obrázky a slovní zásobou, nácvik dovedností pomocí poslechu písní, ústní opakování a didaktická hra. Forma výuky byla hromadná.

Rozhovor s lektorkou

Po náslechu na kurzu nám bylo umožněno provést rozhovor s lektorkou (viz Příloha CH). Cílem rozhovoru bylo zjištění její motivace pro výuku či rozdíly ve výuce mezi jazykovými a tradičními školami.

Na základě rozhovoru bylo zjištěno, že nejvíce je lektorka pro výuku motivována entusiasmem a inteligencí svých studentů. Zároveň zdůraznila, jejím studentům není potřeba vysvětlovat důležitost znalosti cizího jazyka. Dodala, že ačkoliv se někdy objevují mezery v domácí přípravě, u takových studentů se nejedná o zásadní problém, neboť díky své motivaci dělají navíc spoustu jiných aktivit v rámci rozvoje svých jazykových dovedností, např. sledování filmů, seriálů apod.

Lektorka dále uvedla, že se věnuje práci na plný úvazek, jako učitelka na střední škole. Práci v *Helen Doron* se začala věnovat po narození syna, do té doby učila pouze dospělé a žáky středních škol. Během svého působení lektorky měla možnost pracovat se všemi věkovými kategoriemi. Mezi výukou na střední škole a v jazykové škole existuje podle ní rozdíl, zejména v kreativité. Metody, které jsou uplatňovány v *Helen Doron* lektorka rovněž uplatňuje ve výuce na střední škole, např. „plácačku“ či jiné pohybové aktivity. Podle ní jsou aktivity zahrnující pohyb velkým zpestřením výuky na tradičních školách, neboť tam jsou žáci většinu času nuceni sedět v lavicích.

4.3 Porovnání jazykových a tradičních škol

Během pozorování výuky na námi vybraných jazykových a tradičních školách jsme se soustředili zejména na použité metody a formy výuky. Je však nutné zmínit, že faktorů pro porovnání, ovlivňujících průběh výuky bylo mnohem více. V našem případě to byl zejména počet studentů, jejich věk a motivace, prostředí či doba výuky. Tyto prvky přímo ovlivňovaly průběh vzdělávacího procesu, avšak jimi jsme se dopodrobna nezabývali. V rámci porovnání jsme se podrobněji zaměřili na metody motivační, expoziční a fixační. Metody diagnostické byly zaznamenány pouze na tradičních školách, nejčastěji v podobě písemné práce.

Porovnání motivačních metod

V rámci motivačních metod byl na všech školách nejpoužívanější metodou rozhovor, který byl použit zejména na začátku hodiny k aktivizaci žáků a k navození příjemné atmosféry. Rozhovor byl rovněž často využíván jako metoda fixační (viz níže). Motivační rozhovor probíhal nejčastěji mezi vyučujícím a žákem či mezi žáky samotnými. Rozdíly byly patrné zejména ve formě a době trvání této metody. Na jazykových školách vzhledem k menšímu počtu žáků a větší časové dotaci bylo možné strávit rozhovorem 10-15 minut z celkové doby výuky a tyto rozhovory byly vedeny mezi lektorem a studenty formou hromadnou. Na školách tradičních trvala tato aktivita zhruba 5 minut a forma této aktivity byla častěji párová. Cílem takových rozhovorů bylo žáky aktivizovat a namotivovat zejména na začátku vyučovací hodiny.

Na tradičních školách se dále uplatňovala práce s obrazem či videem. Obě tyto metody byly používány často v kombinaci s jinými výukovými metodami, např. s metodou výkladu, či metodou práce s textem. V rámci motivace byla v průběhu výuky využívána průběžná pochvala žáků. Ve školách jazykových byla vysledována metoda uvádění příkladů z praxe, založená na osobní zkušenosti lektora. Díky této metodě se probíraná látka stala pro žáky lépe vstřebatelnou a smysluplnou.

Porovnání expozičních metod

Nejpoužívanější expoziční metodou na všech školách byl výklad. Na tradičních školách byl společně s výkladem často psán na tabuli zápis, který si poté žáci přepisovali do svých

sešitů. V jazykových školách měl výklad podobu ústního vysvětlování a také se častěji uplatňovala forma samostatné práce. Studenti jazykových škol měli celkově více času na vstřebávání informací. Na školách tradičních se samostatná práce v rámci metod expozičních neuplatňovala vůbec.

Porovnání fixačních metod

Nejvýraznější rozdíly byly sledovány v metodách fixačních. V jazykových školách bylo nejpoužívanější metodou ústní opakování formou hromadnou, didaktická hra či rozhovor. Celkově jsme u těchto metod vyzorovali větší podíl ústní interakce v průběhu vyučovacího procesu. Byl zde také větší prostor pro zpětnou vazbu ze strany lektora. Například během rozhovorů formou párovou měl lektor více času věnovat se vybraným studentům. Dle potřeb se u některých z nich zastavil, v případě potřeb opravil či poradil. Byla zde ve větší míře využita výuka individualizovaná.

Na tradičních školách se pracovalo nejčastěji s učebnicí a pracovním sešitem formou hromadnou či párovou. Ačkoliv některá cvičení byla provedena ústně, chyběla zde větší spontánnost mluveného projevu. V rámci metod fixačních se také často uplatňovala metoda písemného opakování. Objevila se rovněž metoda poslechu, didaktické hry či rozhovoru. Učitel během rozhovorů formou párovou byl značně limitován časem a počtem žáků, což se projevilo zejména ve schopnosti nabídnout zpětnou vazbu všem žákům.

Dalším vysledovaným rozdílem ve výuce byla frekvence střídání výukových metod expozičních a fixačních. V jazykových školách bylo vyzorováno časté střídání těchto metod. Za metodou expoziční zpravidla následovalo několik metod fixačních a poté se výuka vrátila zpět k metodě expoziční. Toto střídání metod umožnilo studentům procvičit hlouběji dané učivo a zároveň díky velkému podílu ústní interakce umožnilo si jej lépe zafixovat.

Na školách tradičních převažoval formát výuky začínající metodou motivační, následující metodou expoziční a poté fixační. Vzhledem k časové dotaci vyučovací hodiny zde nebyl větší prostor ke střídání metod expozičních a fixačních.

4.3.1 Závěr

V průběhu výzkumu jsme nepřišli na zásadní rozdíl ve výukových metodách a formách v jazykových a tradičních školách. Na obou typech škol byly používány obdobné metody i formy výuky. Rozdíly však byly zaznamenány v samotném průběhu daných metod a forem. Odlišný průběh výukových metod a forem byl zapříčiněn zejména časovou dotací vyučovací hodiny, počtem žáků a jejich motivací.

Více času na průběh metod motivačních, expozičních, i fixačních jsme zaznamenali u jazykových škol. Nejvýraznější rozdíl byl vysledován u metod fixačních. Menší počet žáků ve výuce a větší časová dotace umožňovaly lektorům střídání metod fixačních a expozičních. Díky tomu byla zajištěna pozornost studentů a důkladnější fixace daného učiva. Tento fakt byl rovněž zmíněn v online dotazníku, či rozhovoru se studentkami.

V jazykových školách byl rovněž zaznamenán přátelský vztah mezi lektory a studenty i mezi studenty samotnými, což ovlivňovalo celý průběh výuky a vedlo k větší spontánnosti mluveného projevu. Vzhledem k menšímu počtu studentů ve výuce měl každý možnost se aktivně zapojit a zároveň zde byl prostor pro zpětnou vazbu ze strany lektora. Přátelský kolektiv byl rovněž uveden v online dotazníku, jako jeden z důvodů spokojenosti s výukou v jazykové škole *LITE*. Pozitivní přístup lektorky, jako jeden z důvodů spokojenosti s firemní výukou uvedly studentky lektorky Pavlíny Boch.

Vyšší míra motivace studentů byla zaznamenána v jazykových školách. Tento fakt nám potvrdili studenti v online dotazníku, když uvedli, že většina z nich začínala výuku v jazykových kurzech pro začátečníky a pokračovala v jazykových kurzech pro pokročilé. Někteří z nich rovněž, jako důvod pro studium jazykové školy, uvedli potřebu dorozumět se v cizím jazyce. Velkou míru motivace svých studentů v rozhovoru zmínila i lektorka *Helen Doron*.

Na tradičních školách byla zaznamenána větší potřeba žáky během vyučovací hodiny motivovat, např. průběžnou pochvalou, videem, rozhovorem apod. Byla vypořádána snaha začlenit do vyučovací hodiny „pohybové aktivity“, kterými byla udržena pozornost žáků v průběhu vyučování. Tento fakt byl rovněž zmíněn v rozhovoru s lektorkou jazykové školy *Helen Doron*. Ta rovněž zmínila větší míru kreativity, kterou získala prostřednictvím výuky v této jazykové škole.

Stejně jako na školách jazykových, tak i na školách tradičních jsme vypořádali důraz na práci ve skupinách, či dvojicích a na mluvený projev. Vzhledem k počtu žáků ve výuce

a menší časové dotaci vyučovací hodiny však nemohlo být vždy zajištěno aktivní zapojení všech žáků a také zajištěna zpětná vazba ze strany učitele. Rovněž zde byla menší spontánnost mluveného projevu. Rozhovory často probíhaly formou předem daných otázek.

5 APLIKACE ZÍSKANÝCH POZNATKŮ

Na základě informací získaných prostřednictvím metod pozorování, analýzy a porovnání, jsme poznatky aplikovali na vybraných tradičních školách. Tyto poznatky nám bylo umožněno aplikovat v rámci průběžné i souvislé pedagogické praxe. Při aplikování jsme se snažili zaměřit na informace získané pozorováním a analýzou námi vybraných jazykových škol a zároveň brát v potaz informace získané na základě pozorování tradičních škol.

Z našeho pozorování vyplynula důležitost střídání výukových metod a forem, zejména pak metod fixačních. Dle našeho předpokladu lze díky správné dynamice vyučovací hodiny lépe udržet pozornost žáků a zároveň žáky motivovat k práci. Tohoto lze docílit správným výběrem výukových metod a forem.

Dalším zaměřením je větší spontánnost ústní interakce v průběhu vyučování. Předpokládáme, že pokud je vyvolán přirozený zájem ze strany žáků o dané téma, bude ústní interakce více spontánní a zároveň žáky bude motivovat k aktivitě ve vyučování.

5.1 Základní Škola Nový Hradec Králové

Průběh pedagogická praxe

Na této škole nám bylo umožněno absolvovat průběžnou i souvislou praxi v aprobaci anglický jazyk u Mgr. Martiny Nohejlové. Celkový počet odučených vyučovacích hodin byl 25. Praxe probíhala v 5. - 9. ročnících. Během ní jsme měli možnost uplatnit ve výuce různé formy a metody práce. Z motivačních metod byl použit rozhovor a práce s obrazem a videi. Z metod expozičních byl využit výklad a práce s textem. Metody fixační zahrnovaly písemné práce, nácvik dovedností, didaktickou hru, skupinovou diskuzi a dramatizaci. Z forem výuky byla využita skupinová, párová, hromadná a individualizovaná. Na hodinách byly využívány učebnice, jejíž části nám byly před přípravou na hodinu dodány pomocí skenu či kopie. Dalšími pomůckami byly sešity, interaktivní tabule, kartičky se slovy a obrázky či hračky.

Během praxe byly využívány rady paní učitelky Mgr. Nohejlové, která nám před přípravou na hodinu nastínila osnovu vyučovací hodiny, na základě čehož byly vytvářeny vhodné aktivity, voleny metody a formy výuky. Vyučovací hodina byla zahájena aktivitou, pomocí které bylo zopakováno již probrané učivo, a zároveň tato aktivita pomohla k motivaci žáků.

Po této aktivitě byli žáci lépe připraveni na další část vyučovací hodiny, která zpravidla zahrnovala vysvětlení nové látky, opakování či procvičování. Vysvětlování nového učiva a zápis do sešitů probíhal za pomoci prezentací *PowerPoint* obsahujících obrazové demonstrace. Pomocí nich se učivo stalo pro žáky více atraktivním a přehledným. Opakování či procvičování gramatiky a slovní zásoby se realizovalo buď písemně nebo ústně, formou hromadné či párové práce často s použitím interaktivní tabule. K tomuto účelu nejlépe posloužila online vzdělávací platforma *Quizlet*, umožňující vkládání obsahu pomocí dvoustranných kartiček a různých her. S její pomocí lze s žáky zábavnou formou procvičit slovní zásobu i gramatiku. Při práci s učebnicí a pracovním sešitem byla kombinována forma hromadná či párová. Žákům bylo rovněž umožněno si vyplněná cvičení kontrolovat a opravovat navzájem.

U menších žáků bylo nutné využít obrazové demonstrace a demonstrace objektů. K tomuto účelu byly zvoleny různé hračky či předměty, karty se slovní zásobou apod. Žáky jsme se touto cestou snažili zaujmout a aktivity často střídali, aby byla udržena pozornost. Vzhledem k rozdílnosti a počtu žáků ve třídě se nám nepodařilo vždy udržet pozornost všech žáků. Ve chvílích zvýšeného hluku ve třídě v průběhu aktivity byla daná aktivita přerušena a vystřídána aktivitou jinou, např. statická za více pohybovou a naopak. V průběhu celé praxe nám Mgr. Nohejlová poskytovala cenné rady, zpětnou vazbu a zároveň nechala prostor pro dostatečnou sebereflexi.

Příklady použitých metod a forem

Metody motivační

Metoda: rozhovoru, forma: párová

Metoda rozhovoru byla použita u žáků 9. třídy. V rámci aktivity po zhlédnutí videa o 12letém vývojáři her, bylo úkolem žáků vést rozhovor na téma *What are the things you want to achieve in your life?* (Jakých věcí by si chtěl/a ve svém životě dosáhnout?) Tímto způsobem byli žáci aktivizováni a nuceni se na dané téma zamyslet. Po skončení rozhovorů byli žáci povzbuzeni, aby se podělili o svoji odpověď.

Metoda: práce s obrazem a videi, forma: hromadná

Metoda práce s obrazem a videem byla použita u žáků 7. ročníku při přípravě na čtení textu s názvem *Apollo 13*. Žákům byla před samotným čtením textu promítnuta prezentace

PowerPoint, která text doplňovala o obrazový materiál (viz Příloha I). Konkrétně byl žákům promítnut znak mise *Apollo 13* a její posádky, psa *Laiky* či první ženy ve vesmíru. Žákům byly v průběhu prezentace kladeny otázky týkající se daných obrázků a fotografií. Cílem bylo žáky zaujmout, podnítit jejich zvědavost a zároveň zjistit dosah jejich znalostí. V rámci prezentace byla žákům promítnuta ukázka z filmu *Apollo 13*.

Metody expoziční

Metoda: výkladu, forma: hromadná

Tato metoda byla použita u žáků 7. třídy pomocí prezentace *PowerPoint* k vysvětlení tématu *adverbs of frequency* (příslovce četnosti) (viz Příloha J). Na stupnici od 0 % – 100 % byly zobrazeny jednotlivé příslovce četnosti a jejich použití ve větě. Pomocí následujících snímků žáci na vyzvání tvořili s danými příslovci věty. Na těchto snímcích byly nejdříve zobrazeny příslovce a následně slovní spojení, pomocí kterých žáci tvořili věty, např. *I always watch TV in the evening*. (Večer sleduji vždy televizi.) Snímky byly doplněny o obrazový materiál.

Metody fixační

Metoda: didaktické hry, forma: skupinová

Metoda didaktické hry byla použita u žáků 6. třídy k procvičení tvorby otázky se slovesem *be* (být) a zároveň k procvičení *ordinal numbers* (řadových číslovek). Žáci byli nejdříve rozděleni do skupin a poté každá skupina obdržela sadu kelímků s míčkem. Jeden z žáků ve skupině míček schoval a následně kelímky přerovnal. Úkolem ostatních žáků ve skupině bylo uhodnout, pod kterým kelímkem se míček nachází pomocí otázky *Is it in the ..... cup?* (Je to v/e ..... kelímku?) Tato otázka byla žákům napsána na tabuli, jako vzor.

Metoda: rozhovoru, forma: párová

Metoda rozhovoru byla použita u žáků 5. ročníku v rámci procvičování tématu *Instructions* (Pokyny). Žáci byli rozděleni do dvojic, z nichž každá dostala 10 kartiček s příkazy (viz Příloha K), které byly rozloženy na lavicích lícem dolů. Žáci poté střídavě otáčeli kartičky, četli příkazy a plnili je dle instrukcí.

Metody diagnostické

Metoda: písemné práce, forma: hromadná

Metoda písemné práce byla použita u žáků 5. třídy k testování znalostí z tématu *Instructions* (Pokyny), (viz Příloha L). Písemná práce byla vyhotovena ve dvou verzích a obsahovala dvě části. V první části žáci doplňovali do vět chybějící slova a ve druhé části překládali pokyny do angličtiny.

5.2 Základní škola Jiráskovo náměstí

Průběh pedagogické praxe

Na této škole nám bylo umožněno absolvovat souvislou praxi v aprobaci ruský jazyk u paní učitelky Mgr. Zuzany Rychnovské. Celkem jsme na této škole odučili 20 vyučovacích hodin. Praxe probíhala v 6.–9. ročnících. Během ní jsme měli možnost vyzkoušet různé formy i metody práce. Z motivačních metod byla využita práce s obrazem, z metod expozičních výklad a v rámci metod fixačních byly uplatněny písemné práce, práce s textem, didaktická hra a napodobování. Z forem byla využita forma hromadná, skupinová a párová. Na hodinách byla použita učebnice a pracovní sešit *Радыга по-новому* nakladatelství *Fraus*. Dalšími pomůckami byla interaktivní tabule, kartičky se slovy a čísly či kroužek na házení.

Během praxe nám paní učitelka Mgr. Rychnovská nechala prostor pro vytváření struktury vyučovacích hodin dle našich představ. Nastínila nám pouze, co by nemělo být v hodinách opomenuto. Vyučovací hodina byla zpravidla zahájena aktivitou, která měla za úkol žáky nabudit a motivovat. V rámci těchto aktivit byly použity kartičky s čísly či jinou slovní zásobou.

Na začátku hodiny byla žákům položena otázka na aktuální datum, které bylo poté napsáno společně s plánem vyučovacích hodin na tabuli. Hodina pokračovala zopakováním učiva z hodiny předchozí či výkladem učiva nového. Pro názornější výklad byla vytvořena prezentace *PowerPoint*, která výklad nového učiva podpořila grafickým znázorněním a umožnila žákům psát přehledný zápis do sešitů. V rámci opakování slovní zásoby či gramatiky byla využita online vzdělávací platforma *Quizlet*, která v kombinaci s interaktivní tabulí posloužila k procvičení slovní zásoby nebo gramatiky. Učebnice sloužila pro nácvik čtení, porozumění textu či poslech. Při práci s učebnicí a pracovním sešitem byla volena nejčastěji forma párové

práce s následnou hromadnou kontrolou. Žáci byli zkoušeni ze slovní zásoby u tabule. Velmi jsme ocenili, že nám paní učitelka Mgr. Rychnovská nechala volnost v sestavování hodin a ve volbě aktivit.

Příklady požitých metod a forem

Metody motivační

Metoda: práce s obrazem, forma: hromadná

Obraz byl využit při přípravě žáků 8. ročníku na čtení textu s názvem *Учёные* (Vědci). Žákům byly před samotným čtením textu ukázány portréty vědců, u každého z nich měli možnost říct vše, co o daném vědci již ví. Neznámá slovní zásoba byla žákům promítnuta pomocí platformy *Quizlet* (viz Příloha M), která obsahovala i audio nahrávku s výslovností.

Metody expoziční

Metoda: výkladu, forma: hromadná

Metoda výkladu byla použita u žáků 6. ročníku ve formě kartiček na platformě *Quizlet* (viz Příloha N). Jednalo se o časování sloves *знать* (znát) a *говорить* (mluvit). Kartičky sloužily jako podklad pro zápis do sešitů. Zároveň obsahovaly zvukovou nahrávku, takže se žáci daný tvar slovesa učili se správnou výslovností. Každý tvar slovesa žáci postupně nahlas zopakovali, čímž byla zajištěna jejich pozornost během výkladu.

Metody fixační

Metoda: písemného opakování, forma: hromadná

Metoda písemného opakování byla použita u žáků 9. ročníku, v rámci opakování skloňování podstatných jmen. Na učitelském stole byly lícem dolů rozloženy kartičky s čísly, označujícími pády (zelená barva) a s podstatnými jmény (modrá barva), (viz Příloha O). Jeden ze žáků byl vyvolán, aby přišel ke stolu a vytáhl si dvě kartičky – jednu zelenou a jednu modrou. Následně měl za úkol dané podstatné jméno říct v příslušném pádu a napsat jej na tabuli. Ostatní žáci si slovo napsali do sešitů. Aktivita pokračovala, dokud se nevystřídali všichni žáci.

Metoda: rozhovoru, forma: párová

Metoda rozhovoru byla použita u žáků 8. ročníku k procvičení vazby *Кто кем работает?* (Co dělá za práci?) a skloňování podstatných jmen. Žáci byli rozděleni do dvojic a měli za úkol se navzájem ptát na práci jednotlivých členů rodiny a odpovídat. Během aktivity jsme žákům pomáhali s neznámou slovní zásobou a dbali na to, aby celá aktivita probíhala pouze v ruském

jazyce. Na závěr aktivity bylo několik žáků vyzváno, aby zhodnotili, co se dozvěděli od spolužáků.

Metoda: didaktické hry, forma: skupinová

Metoda didaktické hry byla použita u žáků 7. ročníku k procvičení časování sloves. Žáci byli rozděleni do 6 skupin a každá skupina dostala kartičku s jednou osobou slovesa. Žákům bylo poté na kartičce ukázáno sloveso a úkolem bylo převést jej do příslušného tvaru. Tento tvar slovesa skupiny postupně říkaly nahlas za sebou. Skupiny, kterým se podařilo převést sloveso do správného tvaru, získaly bod. Ostatní skupiny zůstaly bez bodového hodnocení. Na konci aktivity se nasbírané body sečetly a členové skupiny s nejvyšším bodovým ohodnocením získali 1 do klasifikace za aktivitu v hodině.

5.3 Střední škola služeb, obchodu a gastronomie

Průběh pedagogické praxe

Na této škole jsme absolvovali průběžnou praxi v aprobaci ruský jazyk u paní učitelky Mgr. Hany Kudelkové. Celkem jsme zde odučili 8 hodin. Praxe byla absolvována v maturitních oborech ve všech ročnících, jak v denním, tak v dálkovém studiu. Během praxe jsme uplatnili různé formy a metody výuky. Z motivačních metod to byla práce s obrazem, videi či rozhovor. Z metod expozičních byl použit výklad. V rámci metod fixačních byly využity písemné práce, práce s textem a didaktická hra. Z forem byla využita forma hromadná, párová a individualizovaná. Žáci na hodinách používali učebnici a pracovní sešit *Paдызa no-новому* nakladatelství *Fraus*. Dalšími pomůckami byl míček, tištěná cvičení na doplňování, zvuková a promítací technika.

Během praxe nám paní učitelka Mgr. Kudelková před každou hodinou podrobně vysvětlila plán následující hodiny, jaké učivo má být probráno a na jaké aktivity se zaměřit. Hodina byla vždy zahájena datem a plánem hodiny. Vzhledem k nízké aktivitě žáků, bylo nutné žáky na začátku každé hodiny motivovat a aktivizovat. Poté následovala práce ve dvojicích. Nejčastěji se jednalo o rozhovor či metodu vzájemného zkoušení, během kterého byla prověřována znalost slovní zásoby. Součástí každé hodiny bylo rovněž opakování gramatických jevů. To probíhalo buď pomocí „pohybové“ aktivity, při které žáci měli za úkol chodit po třídě, nebo písemně. Zápis nového gramatického jevu probíhal na tabuli. Vzhledem k absenci interaktivní tabule,

probíhala většina aktivit bez použití moderních technologií. Třída disponovala dataprojektorem a počítačem, které byly rovněž využity ve výuce, v rámci promítání videí. Žáci byli rovněž zkoušeni ze čtení. Zvláštní typ hodiny představovaly maturitní semináře, kde jsme rovněž měli možnost odučit jednu vyučovací hodinu. Cílem těchto seminářů bylo připravit žáky na maturitní zkoušku z ruského jazyka. Obsah byl zaměřen na procvičování maturitních témat a poslechu. Po každé odučené hodině nám paní učitelka Mgr. Kudelková poskytla zpětnou vazbu.

Příklad použitých metod a forem

Metody motivační

Metoda: rozhovoru, forma: párová

Metoda rozhovoru byla použita u žáků 1. ročníku, jako aktivita na začátku hodiny. Studenti byli rozděleni do dvojic a každý měl o sobě 30s mluvit v ruském jazyce. Cílem aktivity bylo žáky aktivizovat a zároveň procvičovat základní fráze a spontánní mluvený projev. Žáci se také učili navzájem se poslouchat. Po skončení aktivity byli někteří žáci vyzváni, aby shrnuli, co se od spolužáků dozvěděli za informace.

Metody expoziční

Metoda: samostatné práce, forma: hromadná

Metoda samostatné práce byla použita u žáků 3. ročníku v rámci probírání slovní zásoby na téma *Школьные пособия* (Školní pomůcky), (viz Příloha Q). Každý žák dostal seznam školních pomůcek v ruském jazyce. Úkolem žáků bylo dané výrazy pomocí práce s knižním slovníkem přeložit. Na závěr proběhla hromadná kontrola.

Metody fixační

Metoda: práce s videem, forma: hromadná

Metoda práce s videem byla použita u žáků 2. ročníku. Žákům byl pomocí dataprojektoru puštěn videozáznam písně *Каникулы* (Prázdniny) pomocí *Youtube*. Před poslechem byl žákům rozdán text písně s vynechanými slovy (viz Příloha P). Úkolem žáků bylo tato slova doplnit do textu. Po skončení poslechu proběhla společná kontrola.

Metoda: didaktické hry, forma: hromadná

Metoda didaktické hry byla použita u žáků 1. ročníku v rámci procvičování slovní zásoby. Žáci byli rozděleni do dvojic a hráli slovní fotbal. Žákům bylo dovoleno používat všechny slovní druhy. Za každé správné slovo si žák udělal čárku. Po skončení aktivity si dvojice spočítaly počet čárek. Dvojice s největším počtem čárek získala 1 do klasifikace za aktivitu v hodině.

6 ZÁVĚR

Dnes lze nalézt velké množství přístupů k výuce cizích jazyků. Každá z nich má své příznivce i odpůrce, neboť každý z nás má jiné potřeby a cíle. Z našeho výzkumu vyplynulo, že neexistují lepší a horší výukové metody a formy, různí se pouze přístupy učitelů k výuce a jejich žáků k procesu učení. Cílem této práce bylo porovnání výukových metod a forem na námi vybraných tradičních a jazykových školách. V rámci porovnání jsme došli k závěru, že rozdíly existují, avšak ne v takové míře, jak jsme předpokládali.

Problém tradičních škol, který vplynul z našeho výzkumu, bychom definovali, jako nedostatek času na fixaci daného učiva v průběhu vyučovacího procesu. Tento problém byl způsoben zejména tematickým okruhem daného předmětu, který učitelé museli respektovat. Díky tomu nemohla být zajištěna kvalitní zpětná vazba ze strany učitele, tak jako to bylo patrné v jazykových školách. Do celého výchovně-vzdělávacího procesu navíc vstupovaly i další faktory, které průběh tohoto procesu výrazně ovlivňovaly, např. počet žáků ve výuce, jejich věk a motivace. Na rozdíl od škol jazykových se zde často pracovalo s nevyrovnanou skupinou žáků, což vyžadovalo mnohem větší úsilí a zkušenosti ze strany učitele předat danou informaci. Zároveň je potřeba dodat, že na všech zmiňovaných tradičních školách se učitelé snažili udělat pro žáky výuku co nejzajímavější a motivovat je.

Jazykové školy byly v tomto specifické. Lektorů pracovali s mnohem menšími skupinami studentů s výrazně vyšší mírou motivace a stanovenými cíli. Díky tomu bylo lektorovi umožněno navázat se studenty v některých případech až přátelský vztah, v důsledku čehož působila výuka uvolněnějším dojmem. Díky malé skupině žáků a větší časové dotaci výuky zde byl větší prostor pro střídání metod, zejména pak metod fixačních. Tímto způsobem docházelo u studentů k lepšímu zapamatování daného učiva a rovněž jim mohla být poskytnuta okamžitá zpětná vazba ze strany lektora. V rámci výzkumu jsme se na jazykových školách rovněž neseťkali s výrazně nevyrovnanou skupinou studentů, jako tomu bylo na tradičních školách.

Domníváme se, že v rámci podmínek, které pro výuku cizích jazyků zajišťují tradiční školy, je výuka na dobré úrovni. Svědčí o tom fakt, že učitelé používali moderní didaktické technologie, entusiastický přístup k žákům a snažili se žáky v průběhu vyučování motivovat. Práce učitelů je v mnohém složitá, neboť se při ní musí často vyrovnávat s heterogenní skupinou a pracovat takovým způsobem, který vyhovuje všem žákům. Pro motivaci žáků je rovněž důležité, aby každý z nich pocítil úspěch. Tímto způsobem lze docílit spokojených žáků i učitelů.

Poznatky, ke kterým jsme prostřednictvím výzkumu v rámci této práce došli, nám pomáhají v naší současné pedagogické profesi a předpokládáme, že by mohly pomoci také budoucím učitelům cizích jazyků. Výzkum nás utvrdil v důležitosti motivace žáků učitelem, jakožto faktoru významně ovlivňujícím vzdělávací proces. Také nám potvrdil důležitost efektivity práce v rámci vyučovací hodiny tak, aby došlo k naplnění stanovených cílů. Během výzkumu jsme měli možnost nahlédnout do práce učitelů a lektorů, kteří tyto podmínky splňovali a byli pro nás inspirací. Jsme přesvědčeni o tom, že docílení spokojených žáků lze dosáhnout především prostřednictvím spokojeného učitele. K tomu je však potřeba se ve svém oboru nadále vzdělávat, neboť moderní pojetí výuky dnes nepředpokládá pouze znalost tradičních metod a forem, ale také práci s didaktickými technologiemi, přehled o alternativních přístupech k výuce apod. Domníváme se proto, že sebevzdělávání je klíčem k úspěchu každého učitele.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CANFIELD, Jack. *Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků: příručka pro učitele, vychovatele a rodiče*. Praha: Portál, 1995. 197s. ISBN 80-7178-028-6.

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Vzdělávání - výuka - cíle - obsah výuky: (interaktivní text z obecné didaktiky)*. Vydání 3. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 71 stran. ISBN 978-80-7435-003-0.

ĎURIČ, Ladislav a Mária BRATSKÁ. *Pedagogická psychológia: terminologický a výkladový slovník*. Edited by Viliam S. Hotár – Jozef Pastier. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997. 463 s. ISBN 8008024984.

CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2013. 209 s. ISBN 978-80-200-2274-5.

JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika – vybraná témata*. Vydání třetí. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 108 stran. ISBN 978-80-7041-297-8.

JANIŠ, Kamil - KRAUS, Blahoslav - VACEK, Pavel. *Kapitoly ze základů pedagogiky: studijní text*. 4. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. 163 stran. ISBN 978-80-7041-371-5.

JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 118 s. ISBN 80-85931-95-8.

KALHOUS, Zdeněk – OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. 147 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-167-3.

MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 5. dotisk 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 104 s. ISBN 80-210-1124-6.

MAŇÁK, Josef – ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 stran. ISBN 80-7315-039-5.

MOJŽÍŠEK, Lubomír. *Vyučovací metody*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 324 s.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování: praktická příručka*. Praha: Portál, 1996. 380 s. ISBN 80-7178-070-7.

PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 154 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7.

PECHÁČKOVÁ, Yveta – VÁCLAVÍK, Vladimír. *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi*. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 134 stran. ISBN 978-80-7435-501-1.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2.rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007. 322 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

SVATOŠ, Tomáš. *Malá didaktika v teorii a praxi pro seminární výuku obecné didaktiky*. Díl první. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 73 stran. ISBN 80-7041-715-3.

ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. 140 s. ISBN 80-86633-33-0.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Vydání 1. Praha: Grada, 2014. 239 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4590-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 155 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0.

SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

BLAŽEK, Radek a Sylvie PŘÍHODOVÁ. *Mezinárodní šetření PISA 2015* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2016 [cit. 2019-04-17]. ISBN 978-80-88087-08-03. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/html/PISA2015/flipviewerxpress.html>

Jazyk a jazyková komunikace. *Metodický portál RVP* [online]. 2018 [cit. 2018-11-09]. Dostupné z: https://dum.rvp.cz/vyhledavani/prochazet.html?rvp=ZA&svp=-&svp_ch=off

O mně. *Pavλίna Boch – lektorka anglického jazyka* [online]. c2018 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <http://www.pajaenglish.cz/o-mne.php>

O nás. *Helen Doron* [online]. 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://helendoron.cz/o-nas#o-nas>

O škole. *Střední škola služeb, obchodu a gastronomie* [online]. 2018 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: <http://www.sssoghk.cz/o-skole/>

O škole. *ZŠ a MŠ Nový Hradec Králové* [online]. 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.zsnovyhk.cz/zakladni-skola/o-skole>

Quizlet [online]. c2019 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <https://quizlet.com/>

Správa EU - zaměstnanci, jazyky a sídla. *Evropská unie* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/administration_cs#%C3%BA%C5%99edn%C3%AD-jazyky

Survio [online]. c2012-2019 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <https://www.survio.com/en/>

The English Bug [online]. c2019 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <http://www.theenglishbug.com/>

Zavedením druhého povinného cizího jazyka na ZŠ se zlepšila jazyková vybavenost žáků. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. c2011-2019 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vse-o-nuv/zavedenim-druheho-povinneho-ciziho-jazyka-na-zs-se-zlepsi>

Představení školy. *Základní škola a mateřská škola Jiráskovo náměstí* [online]. c2016 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: <http://www.zsjirasek.cz/domains/zsjirasek.cz/index.php/zakladni-skola/predstaveni-skoly>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A: Metoda výkladu, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha B: Metoda písemné práce, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha C: Metoda rozhovoru, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie
- Příloha D: Metoda písemné práce, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie
- Příloha E: Metoda poslechu, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie
- Příloha F: Prázdný online dotazník – Zkušenost s jazykovou školou LITE
- Příloha G: Příklad vyplněného online dotazníku – Zkušenost s jazykovou školou LITE
- Příloha H: : Přepis rozhovoru se studentkami lektorky Pavlína Boch
- Příloha CH: Přepis rozhovoru s lektorkou jazykové školy Helen Doron
- Příloha I: Metoda práce s obrazem, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha J: Metoda výkladu, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha K: Metoda rozhovoru, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha L: Metoda písemné práce, ZŠ Nový Hradec Králové
- Příloha M: Metoda práce s obrazem, ZŠ Jiráskovo náměstí
- Příloha N: Metoda výkladu, ZŠ Jiráskovo náměstí
- Příloha O: Metoda písemného opakování, ZŠ Jiráskovo náměstí
- Příloha P: Metoda poslechu, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie
- Příloha Q: Metoda samostatné práce, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie

Existenční vazba

- používáme, když něco popisujeme
- má typický slovosled

THERE IS A .....CO..... KDE.....

THERE ARE .....CO..... KDE.....

There is a blue pencil in my bag.

There are schools in my town.

Jak popíšeme tento obrázek?

There is a road in the picture.

There is a car on the road.

There are four people in the car.

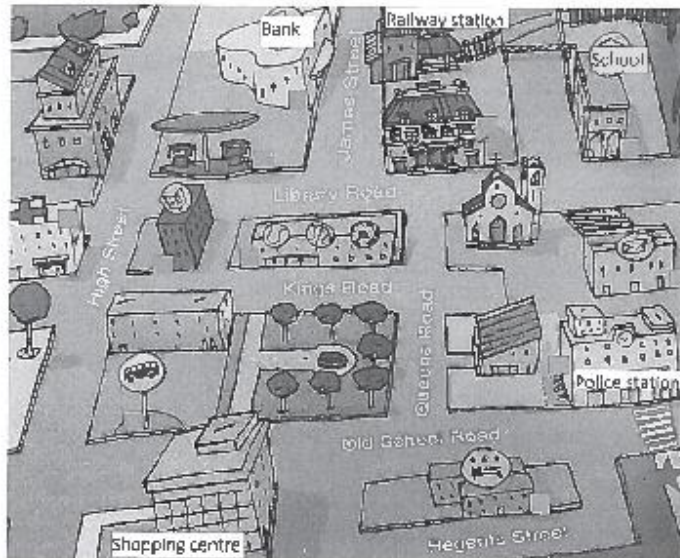
There aren't houses in the picture.

Příloha B: Metoda písemné práce, ZŠ Nový Hradec Králové

Test – OUT AND ABOUT

JMÉNO.....

DATUM.....

1. Where is the hospital?.....?

.....

2. Where is the bank?.....

3. Can you tell me the way to the school?.....

.....4.

True or False? (T/F)

a) The police station is opposite me..... c) The hotel is in the High Street.....

b) The church is behind the library..... d) There is a sports centre next to the park.....

a) Běž pořád rovně, nahoru do kopce a škola je na rohu.

.....

b) Vyjdi z turistických informací a přejdi ulici

.....

c) Promiňte, jak se dostanu na poštu?

.....

**Пříloha C: Metoda rozhovoru, Střední škola služeb, obchodu
a gastronomie**

Отвечайте на эти вопросы

1.	Как тебя зовут ? <i>Анна Зоб</i>
2.	Где ты живёшь ?
3.	Сколько тебе лет ?
4.	Есть у тебя брат или сестра ?
5.	Как зовут твою маму и твоего папу ?
6.	Кто твои родители по профессии ?
7.	Где работают твои родители ?
8.	Ты занимаешься спортом ?
9.	Во что ты играешь ?
10.	Ты играешь на музыкальном инструменте ? На чём ?
11.	В какой школе ты учишься ?
12.	Чем ты увлекаешься ?
13.	Кем ты хочешь стать ?
14.	Кто ты по национальности ?
15.	Как называется столица России ?

**Пříloha D: Metoda písemné práce, Střední škola služeb, obchodu
a gastronomie**

Doplňte správný tvar osobního zájmena do věty

1. (Я) ..... день рождения.
2. Ты не знаешь сколько (она) ..... лет ?
3. Как (ты) ..... зовут ?
4. (Она) ..... зовут не Вера, а Надя.
5. Я (ты) ..... позвоню.
6. (Я) ..... это не нравится.
7. (Она) ..... нет бабушки.
8. (Ты) ..... два брата ?
9. Как (они) ..... зовут ?
10. Ты (я) ..... не забудешь ?
11. Я встретила (он) ..... в музее.
12. Бабушка, мама у (вы) .....?
13. Они пойдут со (я) .....?
14. Они с (ты) ..... дружат уже давно.

**Пříloha E: Metoda poslechu, Střední škola služeb, obchodu
a gastronomie**

Алексей Воробьев и Виктория Дайнеко

В последний раз

Леша:

Всё напоминает о тебе, а ты _____
Остался _____, который вместе видел нас
В последний раз
Комната с балконом и _____ светла сейчас
Чиста как день, который вместе видел нас
В последний раз

Привет:

Время пройдёт и ты забудешь всё, что было
С тобой у нас, с тобой у нас
Нет я не жду тебя, но знай, что мы любили
В последний раз, в последний раз, ...

Вика:

Дни пройдут не знаю сколько _____ и сколько _____
Быть может я смогу быть счастлива с другим
А может нет
Что смешно не вечно под _____, но ни на час
Я не забуду дня когда ты был со _____
В последний раз

Припев-5 раз

Příloha F: Prázdný online dotazník – Zkušenost s jazykovou školou LITE

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Uvedte pohlaví

Muž

Žena

Odpověď 3

◀ PŘEDCHOZÍ 1/7 NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Uvedte věk

Napište větu

Zbývá 250 znaků

◀ PŘEDCHOZÍ 2/7 NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Jakého kurzu jste se účastnil/a či ještě účastníte?

Napište větu

Zbývá 250 znaků

◀ PŘEDCHOZÍ 3/7 NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Co Vás přivedlo k jazykové škole LITE?

Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

◀ PŘEDCHOZÍ

4/7

NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

S výukou jsem/byl/a:

- Spokojen/a
- Spíše spokojen/a
- Nespokojen/a
- Spíše nespokojen/a

◀ PŘEDCHOZÍ

5/7

NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Co konkrétně se Vám na výuce líbí/líbilo/nelíbilo?

Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

◀ PŘEDCHOZÍ

6/7

NÁSLEDUJÍCÍ ▶

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Zkušenost s jazykovou školou LITE

Jsou/Byly pro Vás metody výuky v LITE odlišné od těch, se kterými jste se setkali na základních či středních školách? V čem?

 Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

 PŘEDCHOZÍ

7/7

ODESLAT DOTAZNÍK

Vytvořte si vlastní [dotazník](#) zdarma ✓ [Survio](#) Vám pomůže

Příloha G: Příklad vyplněného online dotazníku – Zkušenost s jazykovou školou LITE

Uvedte pohlaví

Muž

Žena

Odpověď 3

Uvedte věk

25

Jakého kurzu jste se účastnil/a či ještě účastníte?

Účastnil jsme se intenzivních kurzů angličtiny od B3 do INT1

Co Vás přivedlo k jazykové škole LITE?

Touha zlepšit sám sebe a umět se dorozumět a spolehnout sám na sebe. Rozhodoval jsem se mezi školou LITE a jednou jazykovou školou v Náchodě. Po absolvování ukázkové hodiny bylo rozhodnuto.

S výukou jsem/byl/a:

- Spokojen/a
- Spíše spokojen/a
- Nespokojen/a
- Spíše nespokojen/a

Co konkrétně se Vám na výuce líbí/líbilo/nelíbilo?

- Nejvíce mě překvapila rychlost, kterou jsme se učily bylo to opravdu hodně informací v krátkém čase, ale zároveň to bylo velice nenucené. Nejúžasnější byla naše lektorka, která byla opravdu skvělá a naučila nás.

Jsou/Byly pro Vás metody výuky v LITE odlišné od těch, se kterými jste se setkali na základních či středních školách? V čem?

- Ano je zde velký rozdíl hlavně v přístupu učitelů. Na střední škole jsem angličtinu nenáviděla protože paní učitelka se zaměřila jen na pár vyvolených kteří již v angličtině vynikaly a na zbytek třídy jí moc nezajímal. Druhý výrazný rozdíl je v typu učení LITE je zaměřen na mluvení a mluvení kdy člověk procvičuje a ztrácí stud. Ve škole je to spíše o tom že učitel zadá nějakou práci a poté to napíše nebo řekne jak je to správně.

Příloha H: Přepis rozhovoru se studentkami lektorky Pavlíny Boch

J – já, **S1** – studentka 1, **S2** – studentka 2, **L** - lektorka

J: Tak, já jsem se chtěla zeptat, proč jste si vybraly *Pája English* pro výuku angličtiny?

S1: My jsme si ji našly na internetu, my jsme hledaly náhradní lektorku za tu, co jsme měly předchozí.

L: To ještě nebyla žádná *Pája English*.

S1: To ještě nebyla právě no ... to byla jenom ... vy jste byla jenom jako lektorka, že jste nabízela hodiny angličtiny. Se nám líbil ten inzerát, jak to bylo napsaný, tak jsme to zkusili Páju oslovit.

J: Jo, takže jste koukaly na netu.

S1: Hmm, hledaly jsme někoho, kdo by nás tady mohl učit, kdo by vlastně docházel za náma do té firmy.

J: Měly jste nějakou představu o tom před tím, jak by to mělo vypadat, nebo jste vybíraly čistě náhodně, zkusíme ji a uvidíme, jak nám to s ní půjde?

S1: Tak my jsme hlavně řešily, aby to bylo lepší, než s tou předchozí lektorkou no (smích).

J: A co byl ... jaký byl problém u předchozí lektorky, jestli se můžu zeptat?

S1: No bylo na ni vidět, že jí ta angličtina nebaví jakoby s těma studentama. Že prostě všude jí to s námi nebavilo, a navíc jsme měli ty lekce jakoby, že podle mě tam bylo víc i jakoby jazykových skupin... ehmm... nás tam víc

J: Že jste byly dohromady.

S1: Dohromady no a vona to nějak nebrala výrazně v potaz, bylo nás tam, myslím, že nás tam bylo občas i šest no, bylo nás tam hodně.

J: Tak ještě poslední otázka, jak jste spokojené s výukou u Páji?

(smích)

S1: Tak já si myslím, že kdyby jsme nebyly, tak už sem nechodíme, že jo.

S2: Já jsem moc spokojená, protože všechno, co probereme, tak se k tomu potom ale zpětně zase vracíme v dalších lekcích, a to je hrozně důležitý, protože vlastně si ty slovíčka jakoby nezapamatujeme, tak ale dál je prostě... dál si je říkáme, až se je nakonec naučíme.

J: A ještě dobře tak úplně poslední otázka, potřebujete angličtinu kvůli práci nebo to děláte čistě pro sebe, nebo jaké jsou vaše motivace?

S1: Já ji nevyužívám, ale vím, že kdybych s angličtinou úplně přestala, tak prostě všechno zapomenu. Já potřebuju permanentně tak nějak tu angličtinu jakoby oživovat, kdyby časem, kdybych ji někdy potřebovala, tak abych nebyla úplně na nule.

S2: Já tak kvůli cestování a v práci když potkám Toda. (smích)

J: Jo, to je cizinec?

S2: To je kolega. Už se ho nebojím pozdravit. (smích)

J: Tak to je skvělý pokrok ovšem, to je výborné. Tak já vám děkuji za rozhovor.

Příloha CH: Přepis rozhovoru s lektorkou jazykové školy Helen Doron

J – já, **L** – lektorka

J: Tak já jsem se chtěla zeptat, co Vás motivuje při práci?

L: Tak, motivuje mě, tady už se asi nedá říct práce s dětmi, ale práce s těmi lidmi, kteří jsou a tady speciálně v Helen Doron jsou to děti, které jsou namotivované a je na nich vidět jejich inteligence a ta vůle to chtít, to, že vědí, že angličtina je důležitá, a že vědí, že ji v životě budou využívat a tady jim, já jim to nemusím neustále vysvětlovat, proč je důležité, aby něco dělali. Oni teda v rámci té domácí přípravy tomu moc nedají, ale těch věcí, které dělají jakoby navíc a nějakým jiným způsobem vím, že je jako hodně, takže mě motivuje ta práce s nima, že to dává smysl.

J: Učíte jenom tuhle věkovou kategorii?

L: No já učím na střední škole normálně jako na plný úvazek a tady to je, tady to jsem začala dělat, když se narodil můj syn, kterýmu je jedenáct a teďka je na hodině vedle zrovna a asi v šesti letech jsem ho už musela přestat učit, protože tam začal bejt, jakože začal zlobit mně na hodinách. Do té doby byl strašně hodnej a tam ta motivace, jakože chtěl, chtěl ukazovat, jak to umí a dělat mamince radost, tak tahle motivace už přešla, takže jsem ho poslala ke kolegyním, aby zlobil někoho jinýho. Takže moje motivace k tomu byla, když se narodil on a asi v roce a půl jsem si udělala kurz Helen Doron a do té doby jsem učila vlastně jenom dospělý a středoškoláky a takže postupně jsem postupovala všemi věkovými kategoriemi, že jsem začala dvouletý děti učit a měla jsem různé skupinky, původně to byly takový dva až pět let a ta kategorie našich dětí Helen Doron se zvyšuje postupně a já momentálně učím tadyty nejstarší.

J: Že vlastně děláte na plný úvazek na střední škole, tak to, tak máte to srovnání s těmi metodami, které se používají tu a na klasických školách.

L: To jsem si říkala, že by pro Vás bylo asi jakoby ..

J: To je dost přínosný.

L: Dobrý je vidět třeba mě tady a potom ve škole a pak kdybyste mi řekla, jak je to jiný. No je to jiný, samozřejmě. Tady jsou na, normálně jich je víc, normálně je skupinka do osmi dětí jako průměrně tak šest dětí, akorát těch, teďka jak jich máme už, jak to jsou prostě starší Benymu je šestnáct, Aniče je patnáct, čtrnáct, patnáct, tak prostě už nám postupně odchází,

protože ty angličtiny ve škole mají hodně no a někteří z nich jako, pořád jim to asi má co dát, takže, což jsem moc ráda.

J: Uplatňujete někdy ty metody, které používáte tady, snažíte se je zavést i na svých hodinách?

L: Ano, protože Helen Doron mi vlastně dala větší kreativitu i do učení na té střední škole, takže určitě jo. Plácačky používám třeba ve škole na opakování slovíček a myslím si, že to je fakt jako velký zpestření pro ty studenty ve škole. Je to zase něco jiného než to sezení jenom v těch lavicích a snažím se i dělat pohybové aktivity, takový s, jakože běhací aktivity, úplně jsme neházeli do koše ve škole, ale ... jo, snažím se využívat i některé jiné metody a zase jiné metody, když jdu na nějaký kurz někoho, tak se je snažím využívat i tady, i jako v rámci školy.

J: Děkuji za rozhovor.

Příloha I: Metoda práce s obrazem – příklady snímků z prezentace, Nový Hradec Králové

A BADGE - ODZNAK

NEIL ARMSTRONG, MICHAEL COLLINS, BUZZ ALDRIN – APOLLO 11

Příloha J: Metoda výkladu – příklady snímků z prezentace, ZŠ Nový Hradec Králové

Adverbs of Frequency

100% **Always** - I always brush my teeth before bed.

Usually/Normally - I usually wake up at 7:30.

Often - I often travel to the beach during the summer.

Sometimes - I sometimes go to bed late.

Occasionally - I occasionally buy things online.

Hardly ever/Seldom - I hardly ever cook fish.

0% **Never** - I never eat liver.

The English Bug
www.theenglishbug.com

ALWAYS - 100% - VŽDY

- ▶ watch TV/in the evening
- ▶ I **always** watch TV in the evening.

Příloha K: Metoda rozhovoru – kartičky, ZŠ Nový Hradec Králové

Look at the picture.	Don't read the book.
Jump high.	Don't drink the water.
Close your eyes.	Don't talk now.
Be quiet.	Don't smile at me.
Stay in place.	Don't play football.

Příloha L: Metoda písemné práce, ZŠ Nový Hradec Králové

A

1. Complete the instructions.

_____ your exercise _____. (*zavři*)

_____ me your _____, please.

_____ down your _____. (*pero*)

_____ on _____.

2. Translate the instructions.

Nebud' tiše.

Dokonči.

Nekresli.

Poslouchej.

B

1. Complete the instructions.

_____ your exercise _____. (*otevři*)

_____ up your _____. (*tužka*)

_____ to the _____.

_____ at the _____.

2. Translate the instructions.

Nečti.

Řekni: 'Dobré ráno!'

Nevstávej.

Posaď se.

Příloha M: Metoda práce s obrazem – příklady kartiček z platformy Quizlet , ZŠ Jiráskovo náměstí

Quizlet Search Create

Back

Cards

PROGRESS 1/4

Play

Shuffle

Options

СТИХИ

básně

Quizlet Search Create

Back

Cards

PROGRESS 2/4

Play

Shuffle

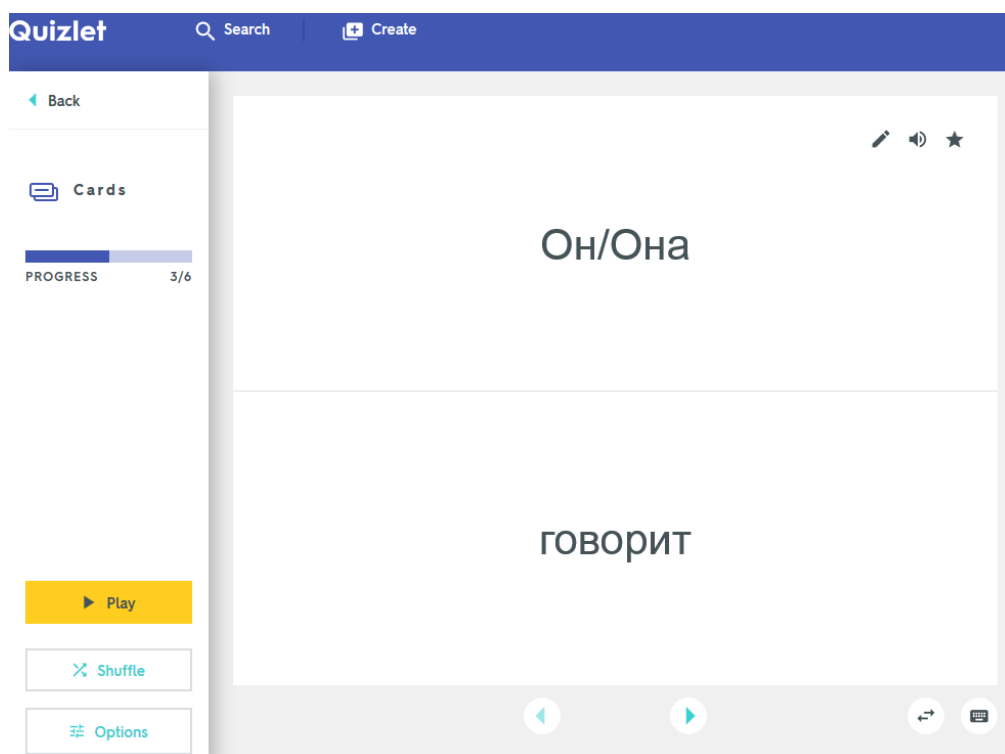
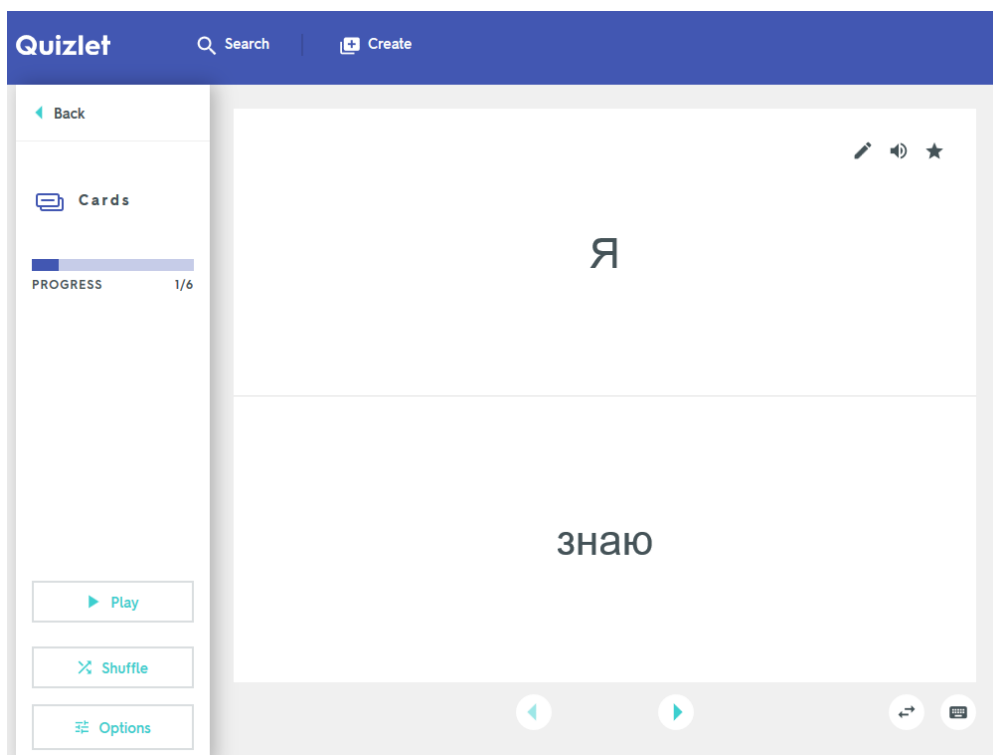
Options

шутка

vtip

Příloha N: Metoda výkladu – příklady kartiček z platformy Quizlet, ZŠ Jiráskovo náměstí

**Příloha O: Metoda písemného opakování – příklady kartiček, ZŠ
Jiráskovo náměstí**

**Пříloha P: Metoda poslechu, Střední škola služeb, obchodu
a gastronomie**

Code Red: Каникулы

Все экзамены давно уже сданы
И _____ теперь мне не нужны,
И не надо рано утром мне _____,
На учёбу убежать.

Завтра я возьму _____
О тебе мечтала весь учебный год,
Завтра я к тебе любимый прилечу,
Я давно к тебе хочу.

Ref.:

Каникулы. Завтра я на всё забуду
На учёбу не пойду,
Now you do you do you do.

Каникулы. Завтра я на все забуду
На учебу не пойду,
Now you do you do you do.

Каникулы. Завтра я на все забуду
На учебу не пойду,
Now you do you do you do.

Каникулы. Завтра я на все забуду
На учебу не пойду,
Now you do you do you do.

Завтра скажешь мне: «Любимая _____,
Мы не виделись с тобою целый век».
Я тебе в ладошки солнце подарю
Ты прошепчешь: I love you».

_____ смогу с тобою рядом быть
И позволю на руках меня носить,
И позволю обнимать и целовать,
И любимой _____.

Пříloha Q: Metoda samostatné práce, Střední škola služeb, obchodu a gastronomie

Школьные пособия
фломастер
резинка
линейка
треугольник
циркуль
микрокалькулятор
пенал
клей
ножницы
мобильник
ноутбук
планшет
ранец
портфель
сумка
карандаш
ручка
карта
календарь
словарь
учебник
флешка
точилка
цветной карандаш
корректор-ручка
компьютер
тетрадь
проектор
доска
мел
губка
стенгазета
часы
шпаргалка